

č. 5-2017

MESÁČNÍK O FILMOVOM DIANÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

★ film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Emília Vášáryová

TÉMA

► Katedra audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU

RECENZIA

► Cez kosti mŕtvych

► Cuky Luky film

► Český Alláh

► Hotel Úsvit

► Vlk z Královských Vinohrad

V PREDAJI OD
MARCA 2017

DRUHÉ
ROZŠÍRENÉ
VYDANIE

NA ÚVOD

V májovom čísle *Film.sk* síce chýba rubrika Novinky, ale apríl bol pomerne bohatý na udalosti, takže je o čom hovoriť. V rubrike Ohlasy reflektujeme bilančnú prehliadku Týždňe slovenského filmu a informujeme aj o držiteľoch slovenských národných filmových cien Slnko v sieti. Na krátky rozhovor do rubriky Aktuálne sme oslovili režiséra Jana Hřebejka, tvorcu *Učiteľky*, ktorú členovia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie vybrali za najlepší domáci hraný film uplynulého roka. Na VŠMU sa koncom apríla konalo Visegrad Film Forum so zaujímavými hosťami a viacerí z nich majú svetové renomé, o čom sa takisto dočítate v rubrike Ohlasy. No a hneď niekoľko slovenských a koprodukčných snímok sa nachádza medzi recenziami: ide o tituly *Hotel Úsvit* (r. M. Rumanová), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland), *Vlk z Kráľovských Vinohrad* (r. J. Němec), *Cuky Luky film* (r. K. Janák) a do zostavy patrí aj *Český Alláh*, ktorý v českej produkcii nakrútila slovenská autorka Zuzana Piušsi.

Späť k Týždňu slovenského filmu, ktorý už tradične nepozostával len z projekcií, ale aj z diskusií: jedna z nich bola venovaná filmovej vede a celkom prirodzene sa na nej hovorilo aj o príprave študentov na Katedre audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU. V Tému čísla sme sa rozhodli zistiť viac a autorka textu Simona Nôtová oslovila pedagógov, súčasných študentov i nedávnych absolventov v snahe vytvoriť obraz o tom, ako prebieha štúdium na tejto katedre, aká je jeho úroveň, kde sú jeho silné stránky a v čom jeho limity. No a aj o svojom prístupe k študentom hovorí herečka Emília Vášáryová, ktorú sme pri príležitosti jej májového jubilea požiadali o rozhovor.

Hoci sa teda na máj nechystá žiadna premiéra slovenského filmu, neznamená to, že v tunajšom filmovom dianí je ticho. A to je dobré znamenie.

► Daniel Bernát

MAJE OBLÚBENÉ SLOVENSKE FILMY

▲ Lucia Molnár Satinská,
jazykovedkyňa

Napriek očakávaniu mnohých som nevyrástla na slovenských filmoch, vlastne na žiadnych filmoch, bola som knihomoľka. V súčasnosti sa snažím sledovať aktuálnu slovenskú filmovú produkciu, aj z profesionálneho hľadiska. Zaujímá ma, aký je súčasný jazyk filmu, súčasná filmová slovenčina i ako je reflektovaná viacjazyčnosť na Slovensku. Preto si divácky vyberám najradšej filmy zachytávajúce etnický zmiešané prostredie, ako napríklad *Marhuľový ostrov*, *Ďakujem, dobre*, *Dobrý človek*, a teší ma, keď sa maďarčina objaví vo filmoch aj nečakane, ako je to najnovšie v *Piatej lodi*, kde rodičia Kristiána s ním hovoria po maďarsky a krásne to navodzuje atmosféru dvojjazyčnej rodiny. Úplne jedinečný jazykový fenomén predstavujú skeče *Cuky a Luky*, preto som bola zvedavá, ako to bude uchopené v *Cuky Luky filme*. Prekvapilo ma, že tvorcovia zvolili celkom iný jazyk, no bola som nadšená zo ženskej komickej dvojice, aká sa na plátnach Kín vidí málokedy a z ktorej sa veľmi teším, lebo Zuzana Šebová a Petra Polnišová tu fungujú ako plné charaktery. ▲

■ FOTO: archív L. Molnár Satinskej

14

26

24

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (18. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Rastislav Steranka
riaditeľ NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nótová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Andrea Biskupičiová
vedúca predajne Klapka.sk
Štefan Vraštiak
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzávierka čísla 5/2017:
29. 4. 2017
Snímka na titulnej strane:
Hotel Úsvit – Filmtopia
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04–07 **KALENDÁRIUM**
07 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
08–09 **KALENDÁRIUM: 70. MFF Cannes**
10–12 **PREMIÉRY v kinách**
13 **OKNO DO SVETA**
14–17 **ROZHOVOR: Emília Vášáryová**
18–20 **TÉMA: Ako sa študuje na Katedre audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU**
21 **AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?**
22–23 **RECENZIA: Hotel Úsvit podľa Márie Rumanovej**
24–25 **RECENZIA: Cez kosti mŕtvych podľa Agnieszky Holland**
26–27 **RECENZIA: Vlk z Kráľovských Vinohrad podľa Jana Němca**
28–29 **RECENZIA: Český Alláh podľa Zuzany Piusi**
30–32 **RECENZIA: Cuky Luky film podľa Karla Janáka**
33 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE: Film a politika**
34–35 **DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
36 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE**
37 **OHĽASY: 6. Visegrad Film Forum**
38 **OHĽASY: 3. Týždeň slovenského filmu**
39 **OHĽASY: Udeľovanie cien Slnko v sieti**
40–41 **AKTUÁLNE: Jan Hřebejk o filme Učiteľka**
42 **PROFIL: Tibor Andrašovan**
43 **PROFIL: Božidara Turzonovová**
44 **PROFIL: Vladimír Ješina**
45 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU: Týždeň vo filme**
46 **TIPY MESAČA: Kino Lumière**
47 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
48 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a KINO LUMIÈRE**

MYSLÍM SI

Jaroslav Hochel,

filmový publicista

Predstavme si, že by na nejaký verejný podporný fond prišla žiadosť z kultúrneho domu v Rikničiciach o finančnú podporu estrádného programu Maje Veľšicovej a Andera z Košíc s podrobným zdôvodnením jeho prínosu pre široké masy. Alebo že by súkromná galéria žiadala o podporu výstavy na tému „ručiace jelene na rúbani“. Posudzovatelia žiadostí by sa zrejme blahosklonne usmiali a bez váhania ich položili na kôpku „nepodporené“.

Na Audiovizuálny fond prichádzajú žiadosti súkromných producentov – tu o podporu filmu podľa kníh Evy Urbaníkovej, tam zasa bláznivej komédie s „oblúbenými postavickami“ Cuky a Luky, erbovými tvármi komerčnej televízie. Opakovane. Čo nasleduje? Postupne viaceré komisie sa žiadosťami seriózne zaoberajú, zvažujú všetky za a proti a – pridávajú peniaze! Vzbudzuje to celý rad otázok. *Cuky Luky film* si ako „čistá, ničím nezaťažaná zábava“, podaná „hravou a nevtrivou formou“, zaslúžil podporu na vývoj (5 000 eur), ale už nie na produkciu? Možno vyinkasovať podporu na vývoj filmu a následne zmeniť scenáristov, režiséra i žánier? Bude môcť nabudúce niekto dostať podporu na vývoj filmu v réžii Paola Sorrentina a potom to zmeniť na Zdeňka Trošku? *Všetko alebo nič* si zaslúžilo 100 000 eur na prvú fázu výroby, ale už nie na druhú ani na postprodukcii? Čo sa medzitým zmenilo? A potom bolo odrazu žiaduce podporiť distribúciu tohto *komerčného* filmu sumou 25 000 eur? Naozaj si (niektorí) svojprávni, prítetní členovia komisií myslia, že z Evitíných predlôh či z útrobov komerčnej televízie môže vzísť niečo, čo si zaslúži podporu z verejných zdrojov?

Jana Dudková nedávno vo *Film.sk* upozornila na doktorandov, ktorí vyinkasujú štipendium, ale neodovzdajú príslušnú prácu, čo je vo výsledku aj mrhaním finančných prostriedkov. Čo-to sa napísalo aj o „koalícii priemerných“. Aj v prípade spomínaných filmov vznikajú podivné koalície, zahŕňajúce pochybných producentov, súkromné televízie, komerčných distribútorov, popkornové multiplexy i bulvárnych novinárov, ochotných nekriticky písať o čomkoľvek. Žeby sa mal do tohto reťazca zapájať Audiovizuálny fond? Len zato, že formálne patria všetky filmy do rovnakej škatuľky audiovizie? V tej by sme pri troche snahy našli aj pornofilmy, ktoré nikoho nenapadne podporovať z verejných zdrojov, hoci nepochybne sú súčasťou audiovizuálneho priemyslu a majú svojich vďačných divákov. Verejnoprávna inštitúcia, akou je Audiovizuálny fond, by však nemala podporovať ani „duševné porno“, audiovizuálny odpad. Myslím si, že je to neprijateľné mrhanie verejnými zdrojmi. Neúspešní doktorandi so zhrabnutými štipendiami sú v týchto súvislostiach fakt amatéri. ▲

► FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

■ BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE

► www.kino-lumiere.sk

1 / 9 / 10 / MÁJ ▶ 18.15**Výročia osobností: Božidara Turzonovová***Božská Ema* (r. J. Krejčík, 1979), *Marta a ja* (r. J. Weiss, 1990), *Penelopa* (r. Š. Uher, 1977)**2 – 4 / MÁJ ▶ 18.15****Výročia osobností: Emília Vášáryová***Až přijde kocour* (r. V. Jasný, 1963), *Drak sa vracia* (r. E. Grečner, 1967) + lektorský úvod: Matej Sibyla, *Eva Nová* (r. M. Škop, 2015)**4 / MÁJ ▶ 18.00, 20.30****Music & Film: Depeche Mode Live in Berlin (2014)****5 – 6 / MÁJ ▶ 18.15****Výročia osobností: Vladimír Ješina***Pieseň o sivom holubovi* (r. S. Barabáš, 1961) + lektorský úvod: Lukáš Šútor, *Zmluva s diablom* (r. J. Zachar, 1967) + lektorský úvod: Eva Petruželová**7 / 14 / MÁJ ▶ 18.15****Filmový kabinet EXTRA***Powaqqatsi* (r. G. Reggio, 1989), *Pre mňa nehrá blues* (r. J. Medved, 1964)**8 / MÁJ ▶ 18.15****Kratšasy z archívu**Pásmo s názvom Hra na vojakov prinesie krátke filmy na tému ľudových milícií, civilnej obrany, brannej výchovy, duklianskych pyrotechnikov a zostrelených amerických pilotov na našom území. Vo výbere a s lektorským úvodom Evy Filovej sa premietnu snímky z rokov 1958 až 1991: *Týka sa nás všetkých*, *Operácia X*, *Braná výchova v jednom okrese*, *Na prahu nových dní*, *Nezvestný od vojny*.**11 / MÁJ ▶ 18.15****Výročia osobností: Ladislav Halama***Tábor padlých žien* (1997)**12 / MÁJ ▶ 18.15, 19.30****Double Bill**Cyklus uvedie počas jedného večera dve snímky o noci, ktorá zmení životy protagonistov príbehov: *Príliš mladá noc* (r. O. Omerzu, 2012) a *Victoria* (r. S. Schipper, 2015).**13 / 16 / MÁJ ▶ 18.15****Výročia osobností: Mikuláš Ladižinský***Zbehovia a pútnici* (r. J. Jakubisko, 1968) + lektorský úvod: Katarína Rusnáková a *Génius* (r. Š. Uher, 1969) + lektorský úvod: Rastislav Graňák**15 / MÁJ ▶ 18.15****Očami filmových spravodajcov**Pravidelný cyklus kina, ktorý koncepčne a lektorsky pripravuje Rudolf Urc, pripomína najvýznamnejšie domáce filmové periodikum *Týždeň vo filme*. Výber týždenníkov z rokov 1946 a 1947 sa tentoraz venuje téme Povojnovej reparácie.**17 / MÁJ ▶ 17.00****Kino-Ikon Choice***Hotel Úsvit* (r. M. Rumanová) – projekcia filmu a diskusia s režisérkou, producentom Ivanom Ostrochovským, filmológmi Petrom Michalovičom, Jurajom Oniščenkom a so sociológmi Romanom Džambazovičom a Zuzanou Révészovou. Moderátorkou podujatia bude Mária Ferenčuhová.**17 / 18 / MÁJ ▶ 18.15, 20.15****Výročia osobností: Szidi Tobias***Let asfaltového holuba* (r. V. Balco, 1990) + lektorský úvod: Jana Libantová a *Marhuľový ostrov* (r. P. Bebjak, 2011)**19 / 20 / 21 / MÁJ ▶ 18.15****Výročia osobností: Karel Roden***Čas sluhů* (r. I. Pavlášková, 1989), *Vaterland – Lovecký deník* (r. D. Jařab, 2004) a *Rodinný film* (r. O. Omerzu, 2015) + lektorský úvod: Adam Straka**19 / 20 / 21 / MÁJ ▶ 16.30, 17.30, 18.15****Výročia osobností: Dimitrij Plichta***Cézar a detektívi* (1967), pásmo dokumentárnych a osvetových filmov vo výbere Jany Plichtovej a Evy Filovej pod názvom Výročia: Dimitrij Plichta, konkrétne tituly z rokov 1955 až 1961 – *Upre Roma*, *Janke*, *mydlo a voda*, *Stredoveké nástenné maľby*, *Spišská Sobota*, film *Stroskotáme zajtra* (1968)**20 / MÁJ ▶ 16.30****Detská filmotéka***Cézar a detektívi* (r. D. Plichta, 1967)**24 – 31 / MÁJ ▶ 18.15****Herec v hlavnej úlohe***Vždy možno začať* (r. J. Lacko, 1961), *Všetko na predaj*(r. A. Wajda, 1969), *Optimisti* (r. A. Simmons, 1973), *Purpurová ruža z Káhiry* (r. W. Allen, 1985), *Všetko o mojej matke* (r. P. Almodóvar, 1999), *V koži Johna Malkovicha* (r. S. Jonze, 1999), *Mulholland Drive* (r. D. Lynch, 2001), *Karamazovi* (r. P. Zelenka, 2008)

■ BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

► www.a4.sk

1 / 2 / 8 / 13 / MÁJ ▶ 19.00, 20.00**Zoom Mia Hansen-Løve***Všetko je prepáčené*, *Prvá láska*, *Eden*, *Začať odznova***8 / 26 / MÁJ ▶ 18.00, 19.00****Kino inak***Červená korytnačka* (r. M. Dudok de Wit), *Olli Mäki* (r. J. Kuosmanen)

■ BRATISLAVA – MESTSKÁ KNIŽNICA – KLARISKÁ 16

► www.mestskakniznica.sk, http://trnka.biz

29 / MÁJ ▶ 13.30**Kino pre nevidiacich a slabozrakých***Nickyho rodina* (r. M. Mináč)

■ BRATISLAVA – KC DUNAJ

► www.kcdunaj.sk

10 / MÁJ ▶ 20.00**Večer výnimočných svetových videoklipov**

■ BRATISLAVA – LUNA BAR – HOTEL KYJEV

► www.archtung.sk

2 / MÁJ ▶ 19.00**Štvorec vs. kruh**Prezentácia dokumentárneho cyklu *Ikony* a premieta nie pilotného filmu *Štvorec vs. kruh* – Ivan Matušik.

■ KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK

► www.tabacka.sk

2 / 7 / 9 / 14 / 21 / MÁJ ▶ 19.00**Filmový klub***Hitchcock/Truffaut* (r. K. Jones), *Baba z ladu* (r. B. Sláma), *Viva* (r. P. Breathnach), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland), *Muž menom Ove* (r. H. Holm)**12 / MÁJ ▶ 19.00****Večer najlepších svetových reklám****16 / MÁJ ▶ 19.00****Dokumenty pre radosť: Zákon Helena**

(r. P. Nesvačilová)

28 / MAREC ▶ 19.00**KineDok: Normálny autistický film** (r. M. Janek)**28 / 29 / 30 / MÁJ ▶ 19.00****Art Film Fest uvádza: Weird Europe**Prehliadka bizarných artových filmov uvedie tituly *Rodinný priateľ* (r. P. Sorrentino), *Stáť pevne* (r. A. Guiraudie), *Raw* (r. J. Ducournau)

■ PREHLIADKY A FESTIVALY NA SLOVENSKU

3 / MÁJ – 21 / JÚN

(BRATISLAVA, TRENČÍN, BANSKÁ BYSTRICA, POPRAD, PREŠOV, ŽILINA, KOŠICE)

Minifestival európskeho filmu 7 x 7 2017*Piata loď* (r. I. Grófová), *A je tu zas* (r. D. Wnendt), *Boj* (r. T. Lindholm), *Hore za láskou* (r. L. Tirard), *Ma ma* (r. J. Medem), *Najkrásjš deň* (r. F. D. Fitz), *Odkaz vo fľaši* (r. P. Moland) ► www.cedslovakia.eu**18 – 20 / MÁJ**

(PARTIZÁNSKE)

Fest slovenský film*Hotel Úsvit* (r. M. Rumanová), *Piata loď* (r. I. Grófová), *Učiteľka* (r. J. Hřebejk), *Para nad riekou* (r. R. Kirchhoff, F. Remunda), *Biely les* (r. M. Prokopová), *Izolácia* (r. M. Rumanová), *Rosso Papavero* (r. M. Smatana), *Chronos* (r. M. Kazimír), *Alter* (r. B. Osif), *Zelená vlna* (r. M. Buchelová), *Kovbojsko* (r. D. Štumpf) ► www.fsf.sk**22 – 26 / MÁJ**

(BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA)

MFF Ekotopfilm – Envirofilm

Festival je zameraný na filmy, ktoré podporujú tému trvalo udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia. V programe je napríklad aj celovečerný dokument Pavla Barabáša *Sloboda pod nákladom*.
► www.ekotopfilm.sk

► **PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ**

26 / APRÍL – 2 / MÁJ

17. festival stredo- a východoeurópskeho filmu goEast, Wiesbaden (NEMECKO)

Filmy *Špina* (r. T. Nvotová) a *Učiteľka* (r. J. Hřebejk) v súťaži, *Diera v hlave* (r. R. Kirchhoff) v sekcii Oppose Othering!, *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland) a *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák) v sekcii Specials, *Ja, Olga Hepnarová* (r. T. Weinreb, P. Kazda) a *Rodinný film* (r. O. Omerzu) v sekcii Czech Cinema Now!, *Nepochovaný mŕtvý* v sekcii Hommage Márta Mészáros
► www.filmfestival-goeast.de

27 / APRÍL – 6 / MÁJ

18. MFF Jeonju (JUŽNÁ KÓREA)

Piata loď (r. I. Grófová)
► <http://eng.jiff.or.kr>

27 / APRÍL – 7 / MÁJ

Trento Film Festival (ITALIANSKO)

Sloboda pod nákladom (r. P. Barabáš)
► <http://trentofestival.it>

27 / APRÍL – 7 / MÁJ

Kanadský medzinárodný festival dokumentárnych filmov Hot Docs, Toronto (KANADA)

V súťaži *Hotel Úsvit* (r. M. Rumanová)

28 / APRÍL – 3 / MÁJ

19. filmová prehliadka Kino na hranici, Český Těšín/Cieszyn (ČESKO/POLSKO)

Ágáva (r. O. Šulaj), *Piata loď* (r. I. Grófová), *Pirko* (r. L. a P. Kleinovci Svobodovci), *Stanko* (r. R. Boroš), *5 October* (r. M. Kollar), *Para nad riekou* (r. F. Remunda, R. Kirchhoff), *Sloboda pod nákladom* (r. P. Barabáš), *Ťažká voľba* (r. Z. Piussi), *Milan Čorba* (r. M. Šulík), *Zabudnite na Mozarta* (r. M. Luther), *Zmluva s diabľom* (r. J. Zachar), *Záhradníci* (r. M. Fornay)
► <http://kinonagranicy.pl>

28 / APRÍL – 7 / MÁJ

Medzinárodný festival nezávislého filmu Off camera, Krakov (POLSKO)

Špina (r. T. Nvotová)

► www.offcamera.pl

1 – 7 / MÁJ

8. Medzinárodný festival animovaného filmu Golden Kuker, Sofia (BULHARSKO)

Epizóda *Výlet* z animovaného seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová, M. Struss) v súťažnej sekcii Epizódy TV seriálov
► <http://2017.animationfest-bg.eu>

2 – 6 / MÁJ

12. medzinárodný filmový festival animácie, vizuálnych efektov a videohier Animayo, Kanárske ostrovy (ŠPANIELSKO)

Focus Marta Prokopová: *Mila Fog*, *Biely les*, *Rodina – základ života*, Focus Ové Pictures: *Nina* (r. M. Čopíková, V. Obertová), *O ponožkách a láske*, *Prach a ligot* (r. M. Čopíková), *Viliam* (r. V. Obertová)
► www.animayo.com

2 – 7 / MÁJ

8. medzinárodný festival animovaných filmov Anifilm, Třeboň (ČESKO)

V medzinárodnej súťaži celovečerných filmov pre deti: *Lichožrúti* (r. G. Miklíňová), v medzinárodnej súťaži krátkych filmov: *Superbia* (r. L. Tóth), v medzinárodnej súťaži študentských filmov: *Chilli* (r. M. Mikušová), v medzinárodnej súťaži hudobných videí: *Krv ako hustá tečie voda – Čisté tvary* (r. M. Vredík), *V tom šírom poli* – Robert Pospíšil & Martin Sillay (r. A. Kolenčík), v medzinárodnej súťaži abstraktných a nenaratívnych animácií: *Tutti* (r. M. Jasaň). Na podujatí Visegrad Animation Forum sa v rámci súčasnej slovenskej tvorby predstavia tituly *Mila Fog* (r. M. Prokopová), *Okupácia* (r. M. Mikušová), epizóda *Výlet* zo seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová, M. Struss). V rámci pitching fóra sa predstavia pripravované projekty *Divoké bytosti* (r. M. Prokopová, M. Blaško), *Šarkan* (r. M. Smatana), *Mimi a Líza – vianočný špeciál* (r. I. Šebestová, K. Kerekesová).
► www.anifilm.cz

3 / MÁJ

Kratasy na tému: Rodinný film, Jihlava (ČESKO)

O sestre (r. B. Sliepková)

4 – 5 / MÁJ

10. Dni slovenského filmu v Našičiach (CHORVÁTSKO)

Chodník cez Dunaj (r. M. Luther)

4 – 10 / MÁJ

iShorts – Súboj filmových škôl, Praha, Zlín, Veselí nad Lužnicí, Jablonec nad Nisou, Ostrava, Slavkov, Bratislava, Trnava (ČESKO, SLOVENSKO)

Prepáčte mi (r. T. Kuhn)

5 – 7 / MÁJ

Festival dokumentárnych filmov Cheap Cuts, Londýn (SPOJENÉ KRÁLOVSTVO)

Hniezdo (r. K. Schnirzová Leidenfrostová) v oficiálnej súťaži

5 – 21 / MÁJ

European Film Festival Panorama, New York (USA)

Stanko (r. R. Boroš)

8 – 14 / MÁJ

A-Fest Film – Medzinárodný festival kina budúcej spoločnosti, Gjirokasta (ALBÁNSKO)

Prepáčte mi (r. T. Kuhn) v súťaži

11 – 15 / MÁJ

Filmový festival stredoeurópskej kultúrnej platformy, Solún (GRÉCKO)

Pokoj v duši (r. V. Balko), *Sila ľudskosti – Nicholas Winton* (r. M. Mináč)

12 – 18 / MÁJ

BELDOCS, Belehrad (SRBSKO)

Cooltura (r. M. Remo) ► <http://beldocs.rs>

17 – 28 / MÁJ

70. MFF Cannes (FRANCÚZSKO)

► O slovenskej účasti na festivale čítajte viac na stranách 8 – 9.
► www.festival-cannes.com

18 / MÁJ

Prezentácia mesta Levoča, Veľvyslanectvo SR v Berlíne (NEMECKO)

Posledná večera (r. M. Slivka)

31 / MÁJ – 11 / JÚN

Festival Kino w trampkach, Varšava (POLSKO)

Poľská premiéra filmu *Piata loď* (r. I. Grófová)
► www.kinowtrampkach.pl

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

Rudavský, Solovic a Beyond Invisible

V Kine Lumière v Bratislave mal 10. 4. premiéru projekt *Beyond Invisible* výtvarníka a filmára Ondreja Rudavského a hudobného skladateľa Slava Solovica. Rudavský rozpráva animovaný príbeh o mysliteľovi, ktorý vo svojom vnútri preniká až k prapôvodnému konfliktu vesmírnych bratov, cíti sa zodpovedný za neporiadok napáchaný ľudstvom, a hľadá stratený raj. Solovic k obrazu zložil 40-minútovú skladbu pre sláčikové kvarteto a elektronickú stopu. Po premiére v Bratislave sa projekt *Beyond Invisible* predstaví 4. 5. v kine Úsmev v Košiciach a 5. 5. v kinosále Múzea SNP v Banskej Bystrici. Projekcia filmu bude spojená so živým vystúpením hudobného súboru Solo Quartet.

► dan

Minister kultúry odovzdával ceny

Marek Maďarič udelil 25. 4. Ceny ministra kultúry SR v oblastiach profesionálneho umenia za rok 2016. „*Za dlhodobý, mimoriadne významný režijný prínos v oblasti audiovizíe prostredníctvom veľkého počtu úspešných diel hranej filmovej a televíznej tvorby a za dlhoročné pedagogické pôsobenie, ktorým spoluformoval nové generácie audiovizuálnych tvorcov*“ ocenil režiséra Stanislava Párnického. Cenu za dlhodobý alebo celoživotný prínos v oblasti umenia si prebral Jozef Ciller „*za osobitý vklad a inovatívny prístup v oblasti scénografie, ktorou významne prispel k obohateniu divadelnej, filmovej a televíznej scénografie svojím konceptuálnym videním dramatickej skutočnosti a objavovaním nových scénografických možností, s prihliadnutím na jeho dlhoročnú inšpiratívnu a medzinárodne oceňovanú pedagogickú činnosť*“. Ocenenie v oblasti audiovizíe získal Tibor Búza za „*výrazný osobnostný vklad a prínos k inštitucionálnemu rozvoju RTVS, k stabilizácii slovenského audiovizuálneho prostredia aj v medzinárodnom producentskom kontexte, k efektívnej prezentácii audiovizuálnej kultúry na verejnosti, ako aj ku kreatívnemu rozvoju slovenského filmového umenia a animovanej tvorby*“.

► ZS

Slovenské filmy si všimli v Cannes

► Zuzana Sotáková

Hlavný chod festivalovej sezóny MFF Cannes prizval vo svojom 70. ročníku (17. – 28. 5.) k programovému stolu aj slovenských tvorcov. Po prvý raz v histórii sa v prestížnej súťažnej sekcii Un certain regard (Istý pohľad) predstaví slovenská snímka. Volá sa *OUT* a nakrútil ju režisér György Kristóf v koprodukcii s Maďarskom a Českom. Zastúpenie budeme mať aj vo významnej súťaži krátkych študentských filmov Cinéfondation.

„Po Berlinale pokračuje slovenská kinematografia v úspešnom ťažení na prestížnych festivaloch, čo nás nesmierne teší. Po prvý raz nielen v slovenskej, ale i v československej histórii sa slovenský film dostal do oficiálneho výberu MFF Cannes. Film Györgya Kristófa *OUT* bol vybraný do súťažnej sekcie Un certain regard, kde bude v exkluzívnej spoločnosti filmov takých režisérov, ako sú Mathieu Amalric, Laurent Cantet či Kijosi Kurosawa,“ hovorí riaditeľ Národného kinematografického centra SFÚ Rastislav Steranka. „Film *OUT* bol v roku 2015 prezentovaný na MFF Cannes ako projekt v rámci podujatia Cinéfondation L'Atelier, zameraného na obzvlášť sľubné projekty z celého sveta, a v tom istom roku ho zastupoval producent Marek Urban v rámci Producers on the Move. Ak by sme sa teda

pozreli na aktuálnu účasť filmu *OUT* v Cannes z tohto ‚historického‘ hľadiska, je to prirodzené vyústenie jeho doterajšej cesty,“ konštatuje Steranka a dodáva, že potešujúce je aj zastúpenie Slovenska vo festivalovej súťaži Cinéfondation, kde bude študent VŠMU Michal Blaško s filmom *Atlantída, 2003*, a takisto na podujatí Producers on the Move, organizovanom European Film Promotion, na ktorom sa s projektom *Leto s Bernardom* zúčastní producentka Katarína Krnáčová.

Spojenie road movie a existenciálnej absurdnej drámy – tak by sa dalo charakterizovať Kristófov uchopenie príbehu päťdesiatnika Ágostona vo filme *OUT*. Ágoston sa v zúfalej snahe nájsť si prácu a splniť si sen – uloviť veľkú rybu – vydáva na cestu po východnej Európe: zo Slovenska cez Poľsko a

Lotyšsko až do Estónska. „Po nevydarenom bakalárskom filme na FAMU ma nevzali na magisterský stupeň, tak sme sa s manželkou presťahovali do Tallinnu. Ten môj bakalársky film však vyhral viacero kameramanských festivalov, ako ceny sme dostávali 35 mm materiál. Mali sme ho pár kilometrov, tak som si myslel, že to bude dobrý základ na krátky film,“ hovorí pre *Film.sk* György Kristóf. „Problém však bol, že som nevedel vymyslieť krátky film. Tak som skúsil celovečerný a zrodil sa *OUT*. Pre mňa bolo jednoznačné rozhodnutie, aby sa postava nachádzala v zahraničí, ale zo začiatku som riešil vek hrdinu, či to má byť niekto z mojej generácie, alebo starší. Rozhodol som sa pre druhý variant z dramaturgických aj osobných dôvodov. Problémy postsocialistickej spoločnosti ovplyvnili život našich rodičov a má to radikálny vplyv aj na život našej generácie. Sme povinní o tom hovoriť, hovoriť o pomalej degradácii, ktorú cítime aj my na vlastnej koži,“ vysvetľuje režisér. V jeho celovečernom debute stvárňuje hlavnú postavu Sándor Terhes, zo slovenských hercov sa predstavia Éva Bandor a Judit Bárdos.

„Správa z Cannes je veľmi čerstvá (vyjadrenie vzniklo v druhej polovici apríla – pozn. red.), iba postupne ju začínam chápať. Treba to dobre využiť, robiť dobré strategické kroky. Poznám pár zlých príkladov, vidím, aké chyby robili, skúsím sa z ich kariér učiť. Dúfam, že môj príbeh namotivuje a ovplyvní aj iných slovenských filmárov,“ poznamenáva Kristóf a priznáva, že v ňom do poslednej chvíle rezonovala otázka, či je vôbec schopný natočiť film. Vie však, že návšteva Cannes bude pre neho dôležitá aj z obchodného aspektu: „Chystáme kampan, prezentácia a pracujeme aj na tom, aby sme vytvorili čo najlepšie podmienky na predaj filmu. Dúfam, že ho do kinodistribúcie kúpi veľa štátov, čo môže byť najviac ovplyvnené tým, ako budú na film reagovať diváci na premiére a ostatných projekciách. Veľmi dôležité bude aj to, ako sa budem prezentovať ja.“ Tohtoročnou predsedníčkou poroty súťaže Un certain regard bude herečka Uma Thurman.

Do bývalého prístavu na Azúrovom pobreží sa v máji vyberie aj študent VŠMU Michal Blaško so svojím bakalárskym filmom *Atlantída, 2003*. Doštal sa medzi 16 titulov jednej z najvýznamnejších súťaží krátkych filmov na svete Cinéfondation, ktoré vybrali z viac než 2 400 prihlásených. „Je to pre nás obrovská časť. Všetky slovenské filmy, ktoré bo-

li v tejto súťaži pred nami (Blaškov film je už piaty – pozn. red.), si veľmi vážim a byť s nimi v takejto spojitosti je skvelé. Premiéra v Cannes tomu filmu naštartovala život, aký by inak možno nikdy nemal. Na festival nejdeme len do počtu – aktuálnosť témy by nám mohla veľmi pomôcť. Cannes je však len začiatok,“ reaguje režisér a scenárista Michal Blaško. Vo svojej snímke zobrazil príbeh mladej Ukrajinky Denisije, ktorú jej priateľ Martin počas ilegálneho prechodu cez slovenské hranice vymenil s pašerákmi za pas do vysneného Nemecka. Mladému tvorovi vnukol nápad na film rozhovor s mladou ženou s rovnakým osudom, ktorý si ešte pred nástupom do školy prečítal v novinách. „Príbeh sa síce odohral v roku 2003, ale jeho aktuálnosť pretrváva dodnes. Ľudia čoraz viac strácajú morálne zábrany, a aby dosiahli svoje ciele, sú ochotní spraviť čokoľvek,“ pokračuje Blaško, ktorý sa nesústredil len na hlavnú ženskú postavu, ale aj na jej partnera. „Prechod cez hranice je v Atlantíde akýmsi zlomovým momentom, prvým impulzom k zmene charakteru hlavného hrdinu. Celá línia s prechodom cez hranice mi primárne poskytovala priestor na to, aby som sa mohol hlbšie venovať obom postavám rovnocenne, z čoho som mal od začiatku strach.“ O víťazovi tejto sekcie bude rozhodovať porota na čele s uznávaným rumunským režisérom Cristianom Mungiom.

Slovensko bude mať zastúpenie aj v projekte Producers on the Move, ktorý predstavuje producentské talenty z európskych krajín a zameriava sa na medzinárodný networking medzi profesionálmi z celého sveta. Tento rok sa na ňom zúčastní Katarína Krnáčová, ktorá len nedávno uviedla vo svetovej premiére film *Piata loď* na festivale Berlinale. Ďalšia producentka Katarína Tomková predstaví v rámci trhovej časti festivalu v Cannes pripravovaný dokument *Dlhý deň* v réžii Pavla Pekarčíka.

Už tradične bude v rámci filmového trhu Marché du Film otvorený slovensko-český pavilón, ktorý zastrešuje Slovenský filmový ústav a Český filmový centrum. Producentom, distribútorom, zástupcom festivalov aj novinárom poskytne miesto na pracovné stretnutia a odprezentuje tuzemskú audiovizuálnu tvorbu. Pre záujemcov bude k dispozícii katalóg *Slovak Films 16 – 17*, brožúra *Slovak Animated Film 2014 – 2019*, *Správa o stave slovenskej audiovizie 2016* aj anglické číslo *Film.sk 2017*. ▲

PREMIÉRA: 4. 5. 2017

Červená korytnačka

(*La Tortue rouge*, Francúzsko/Belgicko, 2016)
DCP 2D + DVD + MP4, 80 min., MP,
BEZ SLOV, ANIMOVANÝ FILM
RÉŽIA: Michaël Dudok de Wit
DISTRIBÚTOR: ASFK

Príbeh stroskotanca na tropickom ostrove, obývanom korytnačkami a vtákmi, je zároveň univerzálnym príbehom všetkých zásadných okamihov v živote človeka. Prostredníctvom remeselne dokonalej animácie a bez slov rozpráva o sebazpoznaní, láske, rodičovstve aj striedaní generácií.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Deep: Dobrodružstvo pod hladinou

(*Deep*, Španielsko, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 92 min., MP, SLOVENSKÝ DABING,
ANIMOVANÝ/RODINNÝ/KOMÉDIA
RÉŽIA: Julio Soto Gurpide
DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Zem zaplavili oceány, ľudstvo sa odsťahovalo a všetok život na dokonale modrej planéte riadia divní tvorcovia z hĺbín. V jednom podmorskom údolí žije chobotnička Deep, neurotická kreveta Alice a nemotorný morský čert Evo. Trojica kamarátov musí zachrániť svoje rodné údolie.

PREMIÉRA: 4. 5. 2017

Denník rušňovodiča

(*Dnevnik mašinovođe*, Srbsko/Chorvátsko, 2016) DCP 2D, 85 min., MP 12,
ČESKÉ TITULKY, ČTERNA KOMÉDIA
RÉŽIA: Miloš Radović **HRAJÚ:** Lazar Ristovski, Petar Korać, Pavle Erić, Mirjana Karanović, Jasna Đurišić, Mladen Nelević
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Iljija pracuje – tak ako jeho otec i dedo – ako vlakový strojvodca a pomaly sa chystá na dôchodok. Okrem šesťdesiatky má na krku aj neslávny rekord v počte ľudí zrazených na koľajniciach. Jeho adoptívny syn Sima chce pokračovať v strojvodcovskej tradícii, no nechce sa zmieriť s údelom vraha.

PREMIÉRA: 11. 5. 2017

Muž menom Ove

(*En man som heter Ove*, Švédsko, 2015)
DCP 2D + MP4 + DVD + blu-ray, 116 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KOMÉDIA
RÉŽIA: Hannes Holm
HRAJÚ: Rolf Lassgård, Bahar Pars, Filip Berg, Ida Engvoll, Tobias Almborg, Klas Wiljergård
DISTRIBÚTOR: ASFK

Ove je tvrdohlavý hundroš, ktorý pohŕda všetkými naokolo. Bývalý predseda družstva vlastníkov, ktorému nedávno zomrela milovaná žena, teraz terorizuje susedov ako samozvaný strážca poriadku. Zvrat v jeho všednom živote nastáva s príchodom nových susedov – mladej pakistanskej rodiny.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Ochrancovia

(*Zaščitniki*, Rusko, 2017) DCP 2D, 89 min., AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/SCI-FI
RÉŽIA: Sarik Andrejasjan
HRAJÚ: Anton Pampušnyj, Sanžar Madijev, Valerija Škirando, Viačeslav Razbegajev, Sebastien Sisak, Alina Lanina
DISTRIBÚTOR: Continental film

Počas studenej vojny dostala tajná vojenská organizácia Patriot úlohu vytvoriť skupinu superhrdinov, ktorí budú chrániť vlasť pred nadprirodzenou hrozbou. Vedci vybrali štyroch jedincov z rôznych kútov Sovietskeho zväzu a úpravami DNA u nich rozvinuli superschopnosti. Teraz musia hrdinovia znovu vyraziť do akcie.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Olli Mäki

(*Olli Mäki*, Fínsko/Švédsko/Nemecko, 2016)
DCP 2D + DVD + MP4, 92 min., MN 15,
ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/BIOGRAFIA
RÉŽIA: Juh Kuosmanen **HRAJÚ:** Eero Milonoff, Oona Airola, Deogracias Masomi, Jarkko Lahti, Joonas Saartamo, Joanna Haartti
DISTRIBÚTOR: ASFK

Je leto 1962 a Olli Mäki je veľkou nádejou fínskeho boxu. Práve sa chystá na svoj životný zápas o titul majstra sveta. Z pokojného vidieka sa dostáva do víru veľkomesta, kde je vystavený tlaku médií, trénerov a sponzorov. Skromný Olli má na dosah slávu a bohatstvo, zamiloval sa však do dievčaťa zo svojej rodnej dediny.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Francúzsko

(*Les Habitants*, Francúzsko, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD, 84 min., MP 12,
ČESKÉ TITULKY, DOKUMENT
RÉŽIA: Raymond Depardon
DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Slávny dokumentarista Raymond Depardon vo svojom najnovšom filme cestuje naprieč Francúzskom, načúva rozhovorom ľudí a minimalistickým spôsobom zachytáva postupne sa meniacu tvár národa. Výsledkom je ľubostný list vlasti i nevyhnutná korektúra stereotypného obrazu Francúzska.

PREMIÉRA: 11. 5. 2017

Kráľ Artuš: Legenda o meči

(*King Arthur: Legend of the Sword*, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 126 min., MP 12,
SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ, FANTAZIJNÝ, DRÁMA
RÉŽIA: Guy Ritchie
HRAJÚ: Charlie Hunnam, Jude Law, Ástrid Bergès-Frisbey, Djimon Hounsou, Eric Bana, Annabelle Wallis, Hermione Corfield
DISTRIBÚTOR: Continental film

Keď je Artuš ešte dieťa, zavraždia mu otca a koruny sa zmocní Artušov strýko Vortigern. Olúpený o následnícke právo prvorodeného syna Artuš vôbec netuší, kto v skutočnosti je. Vyrastá v tvrdom prostredí mestských ulíc, ale keď sa mu podarí vytiahnuť meč z kameňa, obráti sa mu život naruby.

PREMIÉRA: 11. 5. 2017

Lady Macbeth

(*Lady Macbeth*, Spojené kráľovstvo, 2016)
DCP 2D, 89 min., MN 15,
ČESKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: William Oldroyd
HRAJÚ: Florence Pugh, Cosmo Jarvis, Paul Hilton, Naomi Ackie, Christopher Fairbank
DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Katherine, ktorá žije na anglickom vidieku v druhej polovici 19. storočia, je donútená k svadbe z rozumu s postarším veľkostatkárom. Lásku v nej však dokáže prebudiť mladý nádenník, ktorý na statku pracuje. Tento cit v nej rozducha takú silu, že sa rozhodne vziať osud do vlastných rúk.

PREMIÉRA: 25. 5. 2017

Polina

(Polina, danser sa vie, Francúzsko, 2016)

DCP 2D, 112 min., MP 12,

ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Valérie Müller, Angelin Preljocaj

HRAJÚ: Anastasija Ševcova, Niels Schneider,

Juliette Binoche, Jérémie Bélingard, Alexej

Guskov **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Talentovaná baletka Polina od detstva tvrdo pracuje, aby uspela, a aj vďaka podpore rodičov sa jej podarí dosiahnuť pomyselné maximum – prijímajú ju do vychýreného Veľkého divadla v Moskve. Jedna návšteva predstavenia francúzskeho súboru moderného výrazového tanca však zmení jej pohľad na tanec i svet.

PREMIÉRA: 25. 5. 2017

Tanečnica

(La Danseuse, Francúzsko/Belgicko/Česko,

2015) DCP 2D + blu-ray, 108 min., MP 12,

ČESKÉ TITULKY, BIOGRAFIA/DRÁMA

RÉŽIA: Stéphanie Di Giusto

HRAJÚ: Soko, Gaspard Ulliel, Mélanie Thierry,

Lily-Rose Depp, François Damiens

DISTRIBÚTOR: ASFK

Nič nepredurčovalo farmársku dcéru z amerického stredozápadu Loïe Fuller na osud obdivovanej hviezdy európskych kabaretov v ére Belle Époque, ale stalo sa. Loïe uchvacuje svojím tancom všetkých vrátane známych mužov. Až stretnutie s mladou, po sláve bažiacou Isadorou ju priveďdie k pádu.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Putovanie tučňakov: Volanie oceánu

(L'Empereur, Francúzsko, 2016) DCP 2D,

82 min., MP 12, ČESKÝ DABING/ ČESKÉ TITULKY,

DOKUMENTÁRNY FILM

RÉŽIA: Luc Jacquet

DISTRIBÚTOR: Continental film

Pokračovanie oscarovej snímky *Putovanie tučňakov* prináša príbeh malého tučňaka, ktorý sa pripravuje na svoju prvú cestu k moru. V ľadovom kráľovstve vzdialenej Antarktídy sú jeho oporou matka a múdry otec, ktorý vďaka svojim skúsenostiam a autorite dodáva odvahu aj ďalším členom skupiny.

PREMIÉRA: 18. 5. 2017

Votrelec: Covenant

(Alien: Covenant, USA, 2017) DCP 2D + IMAX,

122 min, MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY,

SCI-FI TRILER

RÉŽIA: Ridley Scott

HRAJÚ: Michael Fassbender, Katherine

Waterston, Danny McBride, Noomi Rapace,

Guy Pearce **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Nová kapitola kultovej filmovej série o votrelcoch. Posádka vesmírnej lode Covenant smeruje na vzdialenú planétu, ktorá sa javí ako raj, no v skutočnosti ukrýva nebezpečenstvo, ktoré si nikto z členov posádky nedokázal predstaviť. Réžisér om snímky je Ridley Scott, tvorca prvého filmu pôvodnej série.

PREMIÉRA: 4. 5. 2017

Strážcovia galaxie 2

(Guardians of the Galaxy Vol. 2, USA, 2017)

DCP 2D + DCP 3D + 4DX + IMAX 3D,

137 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY,

AKČNÝ, FANTASY, KOMÉDIA

RÉŽIA: James Gunn **HRAJÚ:** Chris Pratt, Zoe

Saldana, Dave Bautista, Vin Diesel, Bradley Cooper,

Michael Rooker, Sylvester Stallone, Kurt Russell

DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Peter Quill, ktorý volá seba samého Star Lord, a partia jeho excentrických priateľov sa vydávajú cez najvzdialenejšie končiny vesmíru, aby opäť zachránili Galaxiu a tajomstvo Petrových rodičov. Starí nepriatelia sa stávajú novými spojencami a na pomoc prichádzajú aj ďalšie obľúbené postavy štúdia Marvel.

► Zuzana Sotáková a Miro Ulman

ĽUDMILA CVIKOVÁ

V rubrike Okno do sveta predstavujeme slovenské osobnosti z oblasti audiovizie, ktoré pôsobia v zahraničí. Tentoraz prinášame vyjadrenia Ľudmily Cvikovej, ktorá sa v súčasnosti venuje na medzinárodnej úrovni najmä poradenstvu v oblasti vývoja filmových projektov, ich financovania a festivalových stratégií. Spolupracovala s mnohými festivalmi, predovšetkým s MFF Rotterdam, ale aj s festivalmi v Karlových Varoch, Locarne, Sarajeve a ďalšími. Dva roky bola umeleckou riaditeľkou Art Film Festu a pôsobila i na MFF Bratislava. V apríli sme ju zastihli na Slovensku pri posudzovaní filmových projektov na MFF Benátky.

Do zahraničia som odišla tesne po revolúcii a po zvládnutí jazyka som sa dala na druhé štúdium na Amsterdamskej univerzite (predtým študovala na Univerzite Komenského v Bratislave – pozn. red.). Takmer súčasne ma prijali do študentského kina Kriterion, ktoré bolo najlepšou školou praxe: od predávania lístkov cez programovanie až po samotné premietanie (vtedy ešte z 35 mm nosičov). Mnohí z Kriterionu sa neskôr uplatnili vo filmovej branži. Na univerzite som si vybrala ako vedľajší predmet televíziu a filmovú vedu a začala som pracovať na MFF Rotterdam. Takže všetko išlo organicky a vyústilo do pozvania do programového tímu MFF Rotterdam, kde som zostala pätnásť rokov.

Som rada, že som sa pracovnej morálke naučila v Holandsku. Oceňujem tamojšiu tímovú prácu a to, že každý člen kolektívu je rovnako dôležitý. Navyše sa všetko robí transparentne, najmä čo sa financií týka. Od začiatku počúvali moje názory, prijímali programové návrhy, zohľadňovali kritiku, dávali mi najavo, že si ma vážia. Najťažšie bolo pre mňa „resetovanie“ vlastného mozgu: mohla som totiž byť osobnosťou, vyžadovalo sa odo mňa, aby som niečím vynikala, kým mňa formoval socializmus v Československu, kde sme si museli byť všetci „rovní“.

Iná kapitola nastala, keď ma v roku 2011 pozvali do Kataru, kde som pracovala vo vyšších funkciách vo Filmovom inštitúte Doha. Pracovná morálka, vedomosti, skúsenosti a medzinárodné kontakty mi

pomohli. Výzvou bolo pracovať s multinárodným tímom, kde boli okrem domácich Libanončania, Egypťania, Američania, Angličania, Indovia, Východoeurópania – proste absolútny babylon, čo sa týka komunikácie kultúr, hoci sme všetci používali angličtinu. Bolo to dosť náročné, ale profesionálne ma toto obdobie veľmi obohatilo.

Od návratu z Kataru mám v Amsterdame vlastnú spoločnosť: konzultujem filmové projekty a poskytujem tvorcom poradenstvo od scenára cez štúdium prvého strihu filmu až po jeho uvádzanie na festivaloch. Zároveň hodnotím projekty pre viaceré európske filmové fondy. Naďalej spolupracujem s MFF Rotterdam a inými festivalmi a hosťujem ako kurátorka vo filmovom múzeu EYE v Amsterdame, čo je ozajstná svätyňa filmového umenia. Pokračujem v práci na medzinárodnej úrovni v rámci Európy a na východ až po Kazachstan.

So slovenským prostredím som však po celý čas v kontakte. V posledných rokoch tu trávim väčšinu času. Aj veľa slovenských kolegov vie oceniť moje skúsenosti a pracujem tu na rôznych projektoch. Len mám niekedy trochu problém porozumieť tu najšej pracovnej kultúre či morálke. Vidím však, že aj v tejto oblasti dochádza k zmenám, prichádzajú skvelé generácie mladých, nadaných, dynamických a moderne zmyslajúcich ľudí – s nimi som si našla spoločnú reč! ▲

Film predbiehal môj život

► Daniel Bernát

Filmoví novinári a kritici ju vyhlásili za najlepšiu slovenskú herečku 20. storočia. Okrem množstva domácich ocenení má na konte aj ceny zo zahraničia – spomeňme aspoň hereckú trofej za film *Václav* (r. J. Vejdělek) z festivalu v Šanghaji alebo Českého leva za jej výkon v snímke *Horem pádem* v réžii Jana Hřebejka, s ktorým nakrútila štyri filmy. Vo svete zarezonovala aj *Eva Nová* (r. M. Škop), za ktorú vlani získala i slovenskú národnú filmovú cenu Slnko v sieti. Osobnosť slovenského herectva Emília Vášáryová oslávi v máji 75 rokov.

Predstavujem si osemnásťročných študentov, ktorí prídu na VŠMU s ambíciou stať sa hercami, a keď im začne prednášať Emília Vášáryová, očakávajú, že im prezradí všetky veľké pravdy o herectve. Vy pritom nie ste jediná, kto tvrdí, že herectvo sa naučiť nedá. Ako komunikujete s tými študentmi v tínedžerskom veku, ktorí do vášho vedenia vkládajú nádeje?

– Keď tie deti prídu, asi prvou a hlavnou úlohou je dozvedať ich. Najprv sa pokúšam získať si ich dôveru, to znamená, že sa o ne zaujímam. Najväčším problémom totiž je, že ich málokto vypočuje. Väčšinou sú zvyknutí robiť len krížiky v testoch. U nás sa s každým študentom zoznamujeme a snažíme osobne komunikovať. Úvodným heslom je: Hovor, hovor, zaujímaš ma. V prvom rade si musíme nájsť spoločnú reč, tridsať-štyridsať pojmov, o ktorých debatujeme, aby sme sa mohli dostať k základu. Herectvo sa naučiť naozaj nedá, ja môžem adeptovi len priblížiť remeslo, podporiť jeho osobnostné predpoklady a talent. No študentom hovorím aj to, že herectvo býva i strašná nuda, lebo s ním súvisí neustále opakovanie a čakanie. Takisto ich nabádam, aby sa spoznávali s filmármi či hudobníkmi na škole, alebo s výtvarníkmi. Vidí sa mi, že dnes je oveľa ťažšie ako kedysi zoznámiť sa a začať komunikovať. Ale neberiem to tragicky, bavíme sa o tom s humorom a celkovo si myslím, že súčasná mladá generácia je rovnaká, ako bola tá naša, ide len o to, aké má možnosti. A tak študentom vravím, že sa nepripravujú len na prácu na javisku, ale i pred kamerou či mikrofónom.

Pred desiatimi-pätnástimi rokmi bola slovenská kinematografia v zlom stave, ale v posledných rokoch je jej životaschopnosť sľubná a zdá sa, že tento trend sa môže naďalej rozvíjať. Rozširujete vzhľadom na to priestor na vyučovanie filmového herectva?

– Neoddelovala by som divadelné a filmové herectvo, hoci je medzi nimi veľký rozdiel a veľa sa o tom rozprávame. Myslím si, že v tomto sa treba spolať aj na režiséra, ktorý by mal vedieť pomôcť adeptovi herectva, ak ho obsadí do svojho filmu. V čase mojich začiatkov režiséri vedeli, že máme divadelnú školu, a boli na nás veľmi prísni. Svoj prvý film som natočila tuším ako prváčka na VŠMU – volal sa *Na pochode sa vždy nespieva* a nakrútil ho František Kudláč – a vzápätí som mala šťastie, lebo na

Kolibe urobili veľkú kartotéku hercov vrátane študentov a na základe toho si ma vybral režisér Jiří Krejčík do *Polnočnej omše*. Pred nakrúcaním sme dva mesiace skúšali, oveľa dôkladnejšie ako pri divadelnom predstavení. Museli sme sa navzájom neustále pozorovať, počúvať, všetci na skúškach museli byť. No a pán režisér Krejčík nás učil intonovať, pracovať s gestami, lebo na škole nám to prednášali inak.

Učili ste sa teda filmové herectvo za pochodu, priamo v praxi?

– Áno. A mala som šťastie na hereckého partnera Ivana Mistríka. Ja som vtedy naozaj o ničom netušila a bola som neskúsená nielen z hereckej stránky, ale aj ako človek a žena. Bol to dosť veľký problém a režisér Krejčík bol náročný, pracoval na absolútnej psychológii a emocionálite hereckého prejavu, nezačal točiť, kým nevidel, že som v tom správnom naladení. Ivan Mistrík ma však stále upokojoval a som rada, že som sa mu za to párkrát v živote stihla poďakovať.

Začínali ste vo veľmi mladom veku a u režisérov zvučných mien. Mali ste dostatok guráže a schopnosti vyjadriť vlastnú predstavu o stvárňovanej postave, obhájiť si svoj pohľad na vec?

– Vo filme sa mi to veľakrát nedarilo, to skôr v divadle, kde som už dosť skoro hrávala aj Gorkého postavy, čo boli náročné charaktery. Ja som však ani po skončení školy nebola rozhodnutá pre hereckú dráhu. Keď som v inscenáciách stvárňovala všetky tie devy, bolo mi to na míle vzdialené a niekedy až smiešne, čo sa odo mňa požaduje. Ako dvadsiatnička som bola možno až príliš vážna, chcela som v živote robiť čokoľvek iné, len nie hlúposti. A herectvo som išla študovať len preto, aby som nemusela robiť v Štiavniči vo fabrike. Keď som vhupla do filmu, nevelmi som rozumela tamojšej komunite, zostávala som bokom a nikdy ma nezaujímal život na spôsob bohémy. Pochádzala som z celkom iných pomerov. Spočiatku som teda prechádzala úlohami so zajačímimi úmyslami. Mala som však veľa práce a časom ma už to prostredie pohltilo.

Bolo pre vás teda filmové herectvo čímsi druhotným?

– V divadle som bola taká vyťažená, že filmovať som mohla len v lete, na úkor svojej divadelnej dovo-

lenky. Film som vnímala spôsobom „veď uvidím, či mi niekto niečo ponúkne“, kým divadlo bolo mojím každodenným chlebom.

Predsa len, bol pre vás aj film v niečom špeciálne prítlačlivý a vzrušujúci?

– Pokiaľ mal zaujímavú tému a nakrúcal ho dobrý režisér, bavilo ma odkrývanie pravdy, lebo kamera človeka naozaj odhalí. Dost' dlho sa mi však zdalo, že filmom často zostávam niečo dlžná, preto som mnohé z nich ani nevidela. Zo svojich filmov mám najradšej *Námestie svätej Alžbety*, pri ňom som mala pocit, že som v ňom ja. Dostala ma jeho téma, mala som rada Martina Gregora, ktorý hral môjho otca, a nakrúcali sme na autentických miestach v Seredi, odkiaľ ľudia brali do koncentrákov. Veľmi na mňa zapôsobilá tá atmosféra nevšednej autenticity, v akej film vzniká. Videla som ho až začiatkom 90. rokov, a hoci má svoje limity, celý som ho preplakala. Potešenie som však pociťovala aj pri filme *Živý bič*, v ktorom som si síce bola cudzia, ale jeho téma ma oslovila. A s veľkým zánietením sme točili *Baladu o siedmich obesených*. V tomto prípade sa spojilo viacero silných momentov, okrem iného to, že nás vozili na tretiu ráno do krásnej prírody lužných lesov, kde sme čakali na východ slnka, a účinkovala som s kolegami, ktorých som mala veľmi rada – so Zdenkou Gruberovou, s Karolom Spišákom, Ivanom Mistríkom, Vilom Polónym. Cením si však aj skúsenosť z filmu Eduarda Grečnera *Drak sa vracia*. Nakrúcali sme vo Vlkolínci, čo bolo pre mňa stretnutie s ozajstným slovenským vidiekom, a zároveň so slovenskou intelektuálnou špičkou, s pánom Grečnerom, Zeljenkom, Lалуhom. Kamera-manom bol úžasný Vincent Rosinec. Bol to zvlášť ne – na jednej strane vidiecke prostredie s až desivo malou civilizačnou stopou, na druhej spomínané osobnosti a hereckí veľikáni Gustáv Valach a Radvan Lukavský. Keď som si ten film nedávno pozrela v digitalizovanej verzii, bola som rada, že som mohla byť pri jeho vzniku, a je šťastím, že sa stále premieta a dostáva aj do sveta.

Platí v herectve pravidlo, že čím máte so stvárňovanou postavou viac spoločného, tým lepšie ju dokážete interpretovať?

– Pravidlo to nie je, ale je to vzácnky okamih, keď dôjde k nejakému zvláštnemu stotožneniu sa. Film je pre mňa špeciálny, pretože som v ňom často stvár-

ňovala situácie, ktoré ma ešte v živote nepostretli, no neskôr ma, prirodzene, dostihli. Film teda prebiehal môj život, akoby ma chcel poučiť, že aj toto sa mi ešte v živote stane a nesmiem sa toho príliš zľaknúť. Filmové a životné skúsenosti sa tak vo mne zvláštne prepájajú, zdvojujú a podporujú moju predstavivosť. Bola som napríklad vďačná za úlohu vo filme *Václav*, lebo to je ozajstný príbeh, ktorý funguje preto, že bol, a spája sa v ňom zvláštna životná pravda s tým, o čo sa sama snažím. Možno to vyznie pateticky, ale v podstate si myslím, že vďaka svojmu povolaniu a výborným autorom som lepšie pripravená na život.

Je herectvo najmä o sebaanalýze?

– Určite. A takisto je o sebazvedávaní, trpezlivom čítaní, tréňovaní pamäti, no sebapoznávanie je to hlavné. To ma na tom najviac teší, preto som vlastne napokon pri herectve zostala. Nemyslím si, že herectvo je mojím poslaním, ale je to šanca odovzdať myšlienku a urobiť to tak, aby som nepresiahla mieru, neexhibovala, nemala nutkanie páčiť sa pred kamerou. Na tom mi nikdy nezáležalo, skôr som sa usilovala ísť na postavy cez vnútro. Niekedy sa to podarilo, inokedy menej alebo vôbec. Študentom teda hovorievam, že herectvo je aj o nevydarenom stretnutí samého so sebou a človek sa to musí naučiť prijať. Pre mňa bolo nevydarených stretnutí samej so sebou viac ako vydatých. A sama viem, keď ide o nevydarené stretnutie, hoci čítam všetky kritiky, lebo človek musí mať aj spätnú väzbu. Niekedy tie kritiky treba brať s humorom, veď ani herectvo sa nedá brať vážne, no treba ho vážne robiť. To je jediná šanca, aby sa človek nemusel hanbiť.

Pre mňa je herectvo neuchopiteľná profesia aj z čisto prozaického dôvodu, že človek je plný osobných nálad, otázok a tém, súkromných problémov a povinností, ktoré ho zamestnávajú a určujú, a ťažko si predstaviť, ako pri tom herec denne v plnej koncentrácii stvárdňuje iné charaktery a životy. Robíte medzi tými sférami nepreniknuteľnú hranicu alebo to ani nie je žiaduce?

– Oddeliť sa to podľa mňa úplne nedá, ale pre mňa bola vždy na prvom mieste rodina. Hoci spojiť toto povolanie s normálnym rodinným životom je nemožné a som rada, že už som si tým nejakí prešla. Snažila som sa striktno oddeľovať svoj pracovný svet od rodiny, moje deti ani nevedeli, kedy mám

premiéru, nechodilo sa na ne, v televízii sa nepozerali moje filmy. To, čo nemám na herectve rada, je, že podporuje exhibicionizmus, sebaobdivovanie, herci mávajú pocit, že tak trochu zachraňujú svet a sú apoštolmi, ktorí musia neustále niečo hlásať. Vždyhradne sa bránia aj tomu prístupu obetovať sa bezvýhradne umeniu. Takže nájsť si cestu, ako v tomto povolaní fungovať, nie je jednoduché. Nepríjemné na ňom je, že človeka vidieť. Stáva sa súčasťou domácností, veď keď sme kedysi robievali televízne pondelky, sledovalo tie inscenácie celé Československo. Mali, samozrejme, rozličnú úroveň, ale isté je, že v tom období sme sa cez televíziu herecky podstatne profesionalizovali. Dostali sme sa k množstvu postáv, skúšali sme pred kamerami tri týždne pred samotným nakrúcaním, bola to úmorná robota, ale tam sme najviac rástli. Filmy, tie som vnímala tak, že nejaký natočím raz za čas, ale televízne inscenácie sme robili každý mesiac, ani neviem, kedy sme to všetko stihli.

V súvislosti s predchádzajúcou otázkou spomeňme film *Eva Nová*, ktorý tematizuje komplikovaný vzťah matky a syna, pričom hrdinku určuje aj to, že je herečka so stroskotanou kariérou...

– Ten film vzniká veľmi dlho. Scenár sa mi páčil, ale nebola som si istá, či zvládnem nakrúcať tridsať-tridsaťpäť dní dvanásť hodín denne. Zdal sa mi to už priveľký náklad. Najprv som teda ponuku odmietla. Bol to v čase, keď mi zomrel manžel (Milan Čorba – pozn. red.) a ja som bola rozhodnutá, že s herectvom skončujem a odídem do Banskej Štiavnice. Paradoxne vysvitlo, že Marko Škop a spol. písali scenár práve v Štiavnici. Keď som napokon úlohu Evy Novej prijala, dotvárali sme ju spolu s Markom. Chcela som, aby ten film v sebe niesol prvky európskeho filmu, ktorý mám tak rada, a keď som prišla do Bratislavy, veľmi často som chodievala do kina. Požiadala som Marka Škopa aj o felliniovské ladenie scény, ktorú som chcela venovať Milanovi. Vystupujem v nej v domove dôchodcov a prepája sa tam tragické s komickým. Otázka „Aký je váš herecký sen?“, ktorú mi v tej scéne opakovali kladie jedna z dôchodkyň, sa medzi ľuďmi uchytila. Napokon som za úlohu Evy Novej vďačná, pretože ak niečo dobre poznám, je to duša herca so všetkými svojimi podobami i pádmami. Tento film a ľudia okolo neho ma vlastne vrátili do života. ◀

Zacielené na audiovizuálne štúdiá

► Simona Nôtová

V apríli sa na pôde prehliadky Týždeň slovenského filmu konala počas jej tretieho ročníka po prvýkrát panelová diskusia o filmovej vede. Načrtla mnohé podnetné otázky, no hovorilo sa aj o kvalite filmovej vedy a o jej vzdelávacej základni. Aj to bol jeden z dôvodov pozrieť sa na súčasné štúdium na Katedre audiovizuálnych štúdií Filmovej a televíznej fakulty (FTF) VŠMU v Bratislave z pohľadu pedagógov, študentov i nedávnych absolventov.

Katedra poskytuje jedinečný študijný program, ktorý sa nedá študovať nikde inde na Slovensku, ako informuje na svojej internetovej stránke. Pod názvom audiovizuálne štúdiá je zameraný na rozvíjanie individuálnej tvorivosti poslucháča, ktorá sa realizuje v teoretickej reflexii filmu aj v autorskej audiovizuálnej tvorbe. Podľa vedúcej katedry, filmovej teoretičky Kataríny Mišíkovej, je program „zameraný dominantne na štúdium kinematografie, ale aj mediálneho priemyslu. Predmetom štúdiá sú stále dejiny, teória a kritika, pričom na bakalárskom stupni je ťažisko najmä na dejinách filmu a filmovej kritike a na magisterskom stupni sa snažíme viesť študentov k teoretickým poznatkom a samostatnému uvažovaniu a k osvojeniu si filmovej metodológie.“

Podobu študijného programu podmieňuje viacero faktorov. Ide o tradičný umenovebný odbor, zakotvený však nie je na filozofickej, ale filmovej fakulte, „na rozdiel od väčšiny našich partnerských škôl alebo študijných programov v zahraničí. Preto sa snažíme využiť zdanlivý hendikep absencie humanitného zázemia, ale zároveň benefit blízkeho kontaktu s praxou. Umožňujeme našim študentom nielen aby reflektovali filmy, ale aby sa sami naučili aj filmy nakrúcať, no nie na úkor ich vlastného písania, ktoré je pre nich najdôležitejšie,“ hovorí Mišíková. Toto filmové zázemie vnímajú študenti i absolventi rôzne. Niektorí ho hodnotia ako pozitívum, iní by zas uvítali viac možností spolupráce s umenovebnými odbormi. Hovorilo sa o tom aj v roku 2014, keď katedra prešla v rámci komplex-

nej akreditácie zo študijného odboru filmové umenie do odboru dejiny a teória filmu.

Pre Mateja Sotníka, študenta bakalárskeho stupňa, je umiestnenie katedry na škole primárne určenej pre praktikov dôležitým prínosom. „Spomeňme si na francúzsku novú vlnu, ktorá sa formovala práve bytostnou koexistenciou a nástojčivým dialógom medzi filmármi a kritikmi združenými okolo časopisu Cahiers du cinéma, nehovoriac o tom, že mnohí elitní tvorcovia tohto obdobia boli najsilnejší teoretikmi.“ Na zmysluplnosť prepojenia študentov teórie s poslucháčmi z realizačných ateliérov poukazujú aj Študentské konfrontácie. Ide o sériu stretnutí kritikov a filmárov, spojených s hodnotením študentskej tvorby a diskusiou, ktoré katedra organizuje už niekoľko rokov a sú pre poslucháčov prípravou do reálneho prostredia filmovej branže. „Mladí tvorcovia môžu bezprostredne diskutovať s mladými kritikmi, tento dialóg je cnosťou celej fakulty,“ hovorí Sotník a zdôrazňuje, že „cnosť sa má rozvíjať, veď prečo je v súčasnosti na paneloch o hranej, dokumentárnej a animovanej tvorbe v rámci Týždňa slovenského filmu tak málo tvorcov, vlastne takmer žiadni?“ Napriek tomu by na bakalárskom stupni ocenil viac estetiky či filozofie, podobne ako Marcel Šedo, študent magisterského stupňa štúdiá, ktorému zase chýba väčšia konfrontácia s príbuznými katedrami alebo študijnými odbormi či pedagógmi doma alebo v zahraničí. Doslova hovorí, že „čítam sa trochu odrezaní od príbuzných odborov na Univerzite Komenského“.

Prax verus teória

Katedra audiovizuálnych štúdií chce do praxe v prvom rade „pripraviť filmových teoretikov a historikov, ale aj ľudí, ktorí pôsobia v audiovizii, či už na rôznych filmových festivaloch, v televíziách, v printových alebo internetových periodikách,“ hovorí Mišíková a pokračuje: „V poslednom čase celkom cielene pripravujeme formou edukatívnych projektov aj ľudí, ktorí sa venujú filmovej výchove na rôznych stupňoch základných aj stredných škôl.“ Všetko závisí od preferencií a individuálnych záujmov každého študenta. Sú povinné predmety, ďalšie si študent vyskladá podľa vlastného výberu. Ako je to však s pripravenosťou do praxe? Absolvent katedry Tomáš Hudák, ktorý po skončení školy vystriedal viacero pracovných pozícií (pôsobenie v archíve SFÚ, editorskú či publikačnú činnosť) a dnes pracuje v kine i na festivaloch, kde má v kompetencii dramaturgiu, programovanie, koordináciu a trochu aj PR, hovorí, že „okrem písania sme sa na škole vlastne ničomu z toho, čo teraz robím, nevenovali. Chápem, že katedra nemôže obsiahnuť všetko, ale keďže absolventi sa po škole pravidelne venujú takýmto činnostiam, možno by stálo za úvahu, či to v študijnom pláne nejako nezohľadniť. I keď viem, že dnes už katedra od študentov vyžaduje stáž.“

„Problém praktického uplatnenia a teoretickej prípravy študentov sa netýka len nášho študijného programu, ale celej FTF VŠMU a asi všetkých slovenských vysokých škôl,“ myslí si Mišíková. „Systém vzdelania je u nás postavený veľmi akademicky. Veľmi dobre pripravujeme študentov, čo sa týka teoretických poznatkov, ale ako keby sme ich menej viedli k samostatnej práci. Preto máme aj praktické predmety nasmerované k tomu, aby študenti uvažovali o škole nie ako o niečom, kde musia splniť zadanie, ale o niečom, čo ich vedie k vytvoreniu vlastného projektu, na ktorom budú pracovať.“ V súčasnosti musia povinne absolvovať na bakalárskom aj magisterskom stupni štúdiá praktickú stáž. Tá je postavená na spolupráci s partnerskými inštitúciami katedry, ako sú filmové festivaly, distribučné spoločnosti, filmové periodiká alebo iné inštitúcie. „Pre študentov je to šanca získať priamy kontakt s praxou, naučiť sa niečo, k čomu by sa možno sami nedostali alebo by sa dostali neskôr. Zároveň si môžu vybudovať kontakty v profesionálnom prostredí,“ vysvetľuje Mišíková.

Vráťme sa však k tomu podstatnému, čo je zmyslom celého päťročného študijného plánu v odbore audiovizuálne štúdiá, a to je výchova a vzdelávanie budúcich filmových teoretikov, historikov a vedcov. Práve tí formujú diskurz slovenskej filmovej vedy a nastavujú úroveň jej podoby. Mišíková presne hodnotí, že „mnohí študenti sú po bakalárskom stupni plne disponovaní byť filmovými publicistami, lebo to je remeslo, ktoré sa dá naučiť pomerne rýchlo. Omnoho náročnejšie je zvládať filmovevednú metodológiu – ako si postaviť výskumný problém, aké metódy zvoliť na jeho riešenie a vidieť to ako dlhodobý systematický proces.“ A to nie je možné bez toho, aby boli poslucháči teoreticky vzdelaní. Preto je finálnym výstupom poslucháčov katedry teoretická práca v podobe samostatnej vedeckej štúdie, ktorej rozsah je v priebehu rokov variabilný. Podmienkou je, že počas štúdiá sa musia venovať minimálne jednej téme zo slovenskej kinematografie a minimálne jednej teoretickej téme.

Kvalita či konfrontácia?

Garanciou kvalitného štúdiá je pedagogické vedenie, jeho špecializácia určuje aj celkový profil katedry. Súčasní študenti Matej Sotník a Marcel Šedo ho považujú za kvalitné. „Je tu mladý ambiciózny pedagogický zbor, rešpektovaný aj v zahraničí, ale predovšetkým sú to mnohokrát motivujúce osobnosti,“ hovorí Šedo. Aj podľa Sotníka hrá dôležitú úlohu, že „všetkých pedagógov poznáme aj ako autorov filmologických publikácií, kritikov a teoretikov“. Jelena Paštéková, garantka odboru audiovizuálne štúdiá, v tejto súvislosti hovorí o štandardnej kondícii slovenskej filmovej vedy. Konkretnízuje, že „pedagógovia publikujú monografie a články zamerané na domácu filmovú históriu, silná stredná generácia mapuje siete kreatívnych spojení s krajinami V4 a so širším, artovým, ale aj industriálnym okolím, pozornosť sa sústreďuje aj na zachytenie praxe v podaní pamätníkov (oral history) či na kontakt s hodnotami práve vznikajúcich diel (študentské filmy). Štúdie sú dotované angličtinou ako nevyhnutným dorozumievacím jazykom (aj u študentov), ktorý sa uplatňuje aj v participácii na konferenciách v zahraničí. Okrem hraného filmu venujú pedagogovia pozornosť dokumentárnemu aj animovanému filmu. A po dominantnej histórii začíname riešiť teoretický grant, ktorý študentom ponúkne iné podnety.“

Pred niekoľkými rokmi rozširovala vzdelanostný obzor študentov aj účasť hosťujúcich pedagógov z filmologických odborov z Českej republiky. Mišíková priznáva, že dnes takéto predmety v študijnom pláne nemajú, i keď jednorazové prednášky už zorganizovali a plánujú ich aj výhľadovo. Rozvíjajú spoluprácu so zahraničnými katedrami na výskumných projektoch, participujú na organizácii vedeckých konferencií a do týchto projektov zapájajú aj študentov. Podľa Martina Kaňucha, šéfredaktora filmologického časopisu *Kino-Ikon*, ktorý s odbornými textami (aj) študentov a absolventov slovenskej katedry pracuje, však „konfrontácia našej filmovej vedy na zahraničných odborných podujatiach zaostáva. Kolík (nielen) študenti sa doteraz z vlastného presvedčenia zaujímal (aj účasťou) napríklad o konferencie NECS-u alebo o domáce filmologické konferencie? Kolík sa zaujímal o činnosť FIPRESCI? Alebo ešte inak, kolík významní svetoví reprezentanti odboru prednášali na FTF VŠMU alebo kolíkych sme pozvali na naše filmové podujatia?“ pýta sa. A uvádza príklady z katedier v Prahe (Gunning, Bordwell, Casetti) alebo v Brne (Odin, Rodowick), ktoré podľa neho poukazujú na rozsah nekompatibility i ambícií v slovenskej filmovej vede.

Zaostávanie u nás vidí Kaňuch aj v oblasti odborného písania o filme a pohyblivom obraze najmä z hľadiska dlhodobej autorskej špecializácie. Stojí za ním podľa neho „chabá znalosť a využívanie archívnych zdrojov i aktuálnej literatúry. Pritom na nedostupnosť informácií alebo príležitostí sa dnes nemôže vyhovárať nikto z odboru. V knižniciach neustále pribúda nová literatúra, k dispozícii sú reprezentatívne databázy odborných textov, na výber máme študijné programy v zahraničí, množstvo konferencií a seminárov, prednášok, diskusií. V textoch do *Kino-Ikonu* sa to však prejavuje minimálne, resp. nedostatočne.“ To otvára otázku záujmu a iniciatívy samotných študentov.

Štúdium ako výzva

Anketa s viacerými absolventmi odboru ukázala, že katedra ponúka pomerne široký rozsah možností vzdelávania sa a dnes i nadobudnutia praxe. Nedávna absolventka Saša Gabrižová, ktorej diapazón činností je pomerne široký – od autorského pôsobenia na medzinárodnom portáli *Film New Europe* cez písanie scenárov k rozhlasovej relácii

o filme až po koordináciu prezentácie študentských filmov na festivalovom oddelení VŠMU –, hovorí, že „počas štúdia som s horlivosťou prijímala všetky informácie, knihy, teórie, filmy, dejiny, vyskúšala som si jeden semester štúdia v zahraničí“. Rovnako so záujmom spätne reflektuje svoje štúdium aj Peter Závadský, ktorý dnes pôsobí ako filmový historik v Slovenskom filmovom ústave. „Katedra vždy ponúkala a ponúka predovšetkým bezprostredný kontakt s filmom, s ľuďmi a s bohatým množstvom informácií. Dodnes rád zdôrazňujem a mimoriadne oceňujem individuálny prístup pedagógov. Keď sa tak zamýšľam, pedagógovia dávali zo seba omnoho viac, než sa im vrátilo zo strany študentov.“ Študent Marcel Šedo vidí, že „študentom chýba väčšia snaha pracovať na sebe... Škola nestačí, a ak sa chcete venovať kritike, ale sčasti aj vede, je nutné sledovať filmy či aktuálne trendy v kinematografii, v umení, vo filozofii i v spoločnosti. A na to je potrebné neustále čítať a nonstop sledovať filmy. Dokonca si myslím, že pri kritike sa bez samoštúdia nikam nepohnete,“ charakterizuje svoj postoj k štúdiu.

Vedúca katedry Katarína Mišíková však v tomto školskom roku vidí v študentoch veľký potenciál. „Vediem dva samostatné semináre a je to radosť, lebo učím relatívne veľké ročníky. Sú to nadaní študenti, i keď nie je to tak každý rok,“ hovorí. Veľkú rezervu katedry vidí v niečom úplne inom. „Je ňou komunikácia smerom navonok. Čo sa týka výskumu na slovenskej úrovni, sme na tom celkom dobre. Veci, na ktorých robíme, sú zmysluplné a kvalitné, ale nie vždy dokážeme objasniť ich význam a hodnotu smerom nielen k odbornej verejnosti, ale aj k fanúšikovskému publiku. Ako keby sa vytvorila veľká priepasť medzi akademickým a popularizačným diskurzom. A je to veľmi citlivá otázka, lebo je to otázka identity. No myslím si, že aj komplikovanejšie veci sa dajú sprístupniť verejnosti, a preto pracujeme aj na popularizačných projektoch, ako je napríklad *Filmový kabinet detom*, *Filmová výchova* či aktuálne rozpracovaný projekt *Obrazy proti extrémizmu*. *Výchova publika* (audience development) je dnes to jediné, čo zachráni záujem o artový film a vôbec reflexiu filmu.“ ▲

DOMINIK JURSA

Vo *Film.sk* predstavujeme začínajúcich filmárov a zisťujeme, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Tentoraz prinášame vyjadrenia absolventa Ateliéru dokumentárnej tvorby FTF VŠMU v Bratislave Dominika Jursu, ktorý zaujal viacerými filmami, no najviac z nich zarezoval titul *Toto nie je hra*. Za snímku z prostredia slovenských hôr, kde prebieha intenzívny vojenský výcvik nástročných mladíkov, získal pred dvomi rokmi Zvláštne uznanie poroty na *Febiofeste*.

V dokumentaristickom ateliéri učí veľa kvalitných ľudí. Nikto vám, samozrejme, nepovie, ako správne režírovať, to sa nedá. Môžete sa však dať správne nasmerovať v tom, ako o veciach uvažovať. Dobrá hodina réžie dokumentárneho filmu vlastne pripomína psychoterapeutické sedenie. Na škole kolujú legendy o tom, kto kedy vybehol z hodiny s plačom.

Počas môjho štúdia bolo na škole stále málo techniky a problém dostať sa k nej. Nedávno som bol v Londýne, kde som strávil nejaký čas v istej umeleckej škole, na ktorej sa učia budúci dídžeji a hudobní producenti. V jednej miestnosti bolo dvakrát viac počítačov Mac Pro ako na celej našej škole a tých miestností tam bolo asi desať. Bolo to absurdné. Každý študent tam mal techniku za tisíce eur. To je však len doplnok, najdôležitejší sú učiteľia a tých si treba mimoriadne vážiť.

Najcennejšia skúsenosť zo štúdia je jednoducho to, že som si každý rok opakovane prešiel procesom výroby krátkoho filmu. Každá tá skúsenosť bola v čomsi nová. Musím povedať, že hlavne v prvých ročníkoch boli aj vyslovene zbytočné hodiny. Napríklad pokus dať všetkým študentom naraz základy z každého ateliéru. Svoje prednášky tam mali profesori zvukári, kameramani, strihači. Veľa tých prednášok bolo silných. Bolo vidieť, že učiteľia to sami považujú za zbytočné, a tie hodiny potom za nič nestáli. Často sa to končievalo pri historkách z natáčania. Myslím, že to ukázalo, že pokiaľ ide o odborné predmety, tak platí: čím je prístup individuálnejší, tým je lepší.

Zatiaľ to po škole vyzerá tak, že som na voľnej nohe a robím internetové spoty, korporátne videá a podobne. To som robil aj pred štúdiom a to ma teraz živí. Zatiaľ sa mi darí vyhýbať práci, s ktorou by som mal morálny problém. Pár zvláštnych ponúk som však už musel odmietnuť. Napríklad nedávno som dostal ponuku nakrútiť anketu tak, aby výsledok vyhovoval PR agentúre, pričom nešlo o žiadnu nevinnú tému. Bohužiaľ, na moje vlastné filmy mi ostáva málo času a energie. Je to ťažké, pretože dobrému filmu sa treba venovať na sto percent. Dúfam, že do budúca sa mi na financovanie filmov podarí viac využiť Audiovizuálny fond.

Štúdium je dobré aj na to, že človek počas neho získa mnoho kontaktov. Hoci my dokumentaristi sme na škole, žiaľ, trochu viac izolovaní od ostatných ateliérov a katedier, vznikli medzi nami väzby a sme partička kamarátov filmárov. Mám okolo seba perfektných ľudí, ktorí sú ochotní pre film veľa obetovať.

Momentálne pracujem najmä na filme o plánovanej ťažbe ropy na východnom Slovensku. Je to rozpracovaný projekt, s ktorým som ukončil magisterské štúdium. Vo výsledku by malo ísť o celovečerný film, ktorý by sme chceli mať hotový v lete 2018. Produkujeme a financujeme si ho sami. Okrem toho pracujem na ďalších dvoch filmoch, akýchsi portrétach osobností. ▲

Postsocialistická letargia pod drobnohľadom

► **Barbora Gvozdjaková** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Mladá filmárka Mária Rumanová vo svojej debutovej snímke tematicky nadväzuje na svoj absolventský projekt *Proti srsti*. Na dokumente s distribučným názvom *Hotel Úsvit* pracovala tri roky a pozoruje v ňom obyvateľov Čiernej nad Tisou z až intímnej blízkosti.

Mária Rumanová absolvovala štúdium v Ateliéri dokumentárnej tvorby Filmovej a televíznej fakulty Vysokej školy múzických umení v Bratislave. So svojimi filmami získavala uznanie už počas štúdia, napríklad v roku 2013 na festivale Áčko získala cenu za réžiu krátkometrážnej snímky *Izolácia*. V súčasnosti je nezávislou režisérkou, spolupracuje s RTVS aj s tretím sektorom a podieľala sa na divadelnom predstavení SND *Aj kone sa strieľajú*.

Svoj absolventský film *Proti srsti* nakrútila v roku 2014. Ten v rozsahu 26 minút akoby len načrtnol osudy autentických obyvateľov mesta na slovensko-ukrajinskej hranici. Rumanová sa však rozhodla venovať téme ďalej a ich príbehy sa dočkali pokračovania. Stredometrážny *Hotel Úsvit* je teda prepracovanejšou a dokonalejšou verziou predošlej snímky. Svetovú premiéru mal vlani v novembri na medzinárodnom festivale dokumentárneho filmu v Amsterdame (IDFA). Pre slovenský film a špeciálne pre mladú autorku znamenala účasť na festivale obrovský úspech. Na domácej scéne dokumenty už niekoľko rokov predstihujú svojou výpovednou

hodnotou hrané tituly a ich kvalitu podčiarkuje úvádzanie na prestížnych filmových festivaloch. „*Snažili sme sa, aby dokument napriek svojmu lokálnemu kontextu dokázal zrozumiteľne prehovoriť aj k zahraničnému publiku*,” uviedla autorka v súvislosti s amsterdamskou premiérou *Hotela Úsvit*.

Všade tma a akési napätie. Industriálne svetlá sa mihotajú v krátkych intervaloch. Jediné, čo ako-tak rozoznávame, je vlak, presnejšie detaily jeho veľkého tela. Policajná hliadka so psami uprostred temnej noci prehľadáva vozne a okolie trate. Sprievodkyňa na opätkoch a s malinkou železničiarskou čiapkou na hlave kráča pomaly po peróne. Mladý pár objímajúci sa bez slova v kupé. Vlak s tichým piskotom odchádza, súprava sa pohyba. Takto ponuro a nezvyčajne intímne sa začína odvíjať originálny debut Márie Rumanovej. Jeho protagonistami sú obyvatelia Čiernej nad Tisou, kde akoby zastal čas. Vo vzduchu stále cítiť postsocialistické nálady. Chátrajúce paneláky, televízna kultúra, špina na ulici aj herné automaty v zabudnutých lokáloch s tou obohatou hudbou... A do toho detailné zá-

bery rúk, kožených bünd, kráčajúcich nôh – všetko v pohybe. Len dym z cigarety stúpa hore, kde vidieť na nebi slobodné lietadlá s bielymi dráhami alebo krdle vtákov. Dokumentaristka vyskladala čriepky ľudských osudov v meste dokonale. Nervózne klopajúce nohy, ceruzka v ústach, odfarbené vlasy, vulgárny slovník... všetko a nič zároveň. Žiadna z postáv nie je hlavná ani vedľajšia. Všetci sú rovnocennými hrdinami príbehu a snažia sa iba prežiť.

Rumanovej pôsobivý prístup núti diváka spoluprežívať neľahké osudy postáv, umocňované všadeprítomnou nezamestnanosťou. Divák si uvedomuje, že v takej letargii žije mnoho iných, že v podobnom marazme sa už ocitol aj on sám alebo niekto z jeho blízkych.

„Zmena je na dosah!” kričí vo filme miestny komunista pred hotelom Úsvit smerom k svojim potenciálnym voličom. „Zmenu môžeme doniesť len my!” „A čo nám môžete ponúknuť? Prácu?” pýta sa posmešne jeden z občanov. „Ja vás voliť nebudem.

Ja volím dobro!” Režisérka svojich „hercov” vo filme priamo nekonfrontuje. Ostáva skôr v polohe tichého, ale o to vnímavejšieho pozorovateľa. Vyhyba sa zbytočne vysvetľujúcim komentárom, no ide priamo k podstate problémov a táto poloha dokumentu svedčí. Realisticky odzrkadľuje, ako obyvatelia Čiernej nad Tisou žijú, aké sú ich každodenné starosti. Podľa autorky je dôležité, že snímka kladie dôraz na osobnú perspektívu jednotlivých protagonistov. „*Som presvedčená, že je dôležité spoznávať spoločnosť aj z tohto uhla pohľadu, lebo to dno je aj naším dnom a najlepšie karikuje naše vlastné zlozvyky a slabiny*,” uviedla pre denník *Pravda*.

Unavené, a pritom krásne tváre ľudí, odrazy blížiacich svetiel a ľudí v sklenených dverách alebo v mlákach, detský džavot okolo stola, nad ktorým sa čistí pištoľ, vypracované svaly aj ovisnuté bruchá... Ľudské sny a túžby poznačené banálnou realitou. Dokument, ktorý smrdí človečinou. *Hotel Úsvit*. ▲

Hotel Úsvit (Slovensko, 2016) _ **SCENÁR A RÉŽIA:** Mária Rumanová _ **KAMERA:** Michal Fulier, Radka Šišuláková _ **STRICH:** Fabián Fronček, Jana Vlčková _ **HUDBA:** Vladislav Šarišský _ **MINUTÁŽ:** 49 min. _ **HODNOTENIE:** ●●●●

Boj o nový raj cez počlovečenie zvierat

► Eva Vženteková (filmová publicistka)

Ludské práva pre zvieratá, morálne právo vzbury, transformácia človeka smerom k jeho prírodnej prirodzenosti, volanie po novom civilizačnom poriadku – toto a nič menej postuluje renomovaná medzinárodná režisérka Agnieszka Holland vo svojom ostatnom opuse pod slovenským distribučným názvom *Cez kosti mŕtvych*.

Výsostne angažovaný film sa po celý čas upína na predloženie svetonázorového konceptu, čo významne podmienilo jeho výrazovú zložku. Nepochybná zručnosť a zrelá skúsenosť autorky s vedením deja, inscenovaním hercov a komponovaním záberov vyústila do formálne slušnej, ale akoby len asistenčnej služby prioritnej výpovede. Pred prahom vlastnej legendy režisérka naplno otvorila svoj názorový itinerár, ktorý sa v prevádzke príbehu a jeho hrdinov veľmi neohliadal za nie malým výskytom ošúchaných obrazov či motivických stereotypov. Kvôli podpornému emočnému zásahu boli zábery vystavené aj lacno efektnej expresivite farebných filtrov či schéme permanentne burčujúceho hudobného sprievodu s gýčovou lyrikou tónov, určených teritórii ideového dobra. Aj kriminálnu zápletku sprevádza nenáročný rozprávačský postup – nad chronológiou neobvyklých úmrtí sa rozprestrie priehľadné rozlúštenie v duchu módných mystérií. Počiatočná skrytosť konania najprv udržuje elementárnu osnovu napätia, ale finálne odhalenie je transparentné, aby žiadna nezrozumiteľnosť nebránila zvrchovanosti výpovede.

Osou filmového príbehu je postaršia kopaničiarka bojujúca proti skupinke miestnych mocipánov a zároveň reprezentantov zla – podplatenému šéfpolicajtovi, krutému podnikateľovi, zhýralému „predsedovi“ a „ideologickému“ kňazovi. S ich pomerne klišéovitým charakterom a zobrazením kontrastuje svojrázne spektrum hlavnej hrdinky – astrologičky, napojenej na vyššie sily, a súčasne angličtinárky, ktorú deti v škole milujú, žijúcej v zjednotení s prírodou v odľahlom dome, kde si ráno narúbe drevo a večer púšťa klavírne recitály. Z tejto rôznorodosti však vyšla plnokrvná, kvalitným hereckým výkonom podopretá postava. Diváci, ktorí prijímajú exkluzívne poslanstvo filmu, prijímú aj ideový prototyp tejto postavy ako predzvesti novej civilizačnej podoby človeka a jeho vzťahov.

Isté šialenstvo hlavnej hrdinky reaguje na nepríčetnosť doby, kam dospela už celkom odtrhnutá od svojej prírodnej prapodstaty. Okrem oprášenia fenoménu šialenstva, tohto útesu ľudského vnútra, ide predovšetkým o vyostrenie nosnej filmovej témy. Pokračovanie spojeneckej nadvlády moci, náboženstva a koristníctva predstavuje neodvratný

pád do temnôt zla – v priehľadnej metafore tmy, do ktorej postava mladého IT-čkára uvedie časť mesta. Výslednicou filmu je však víťazstvo, ponúknuté síce vo formáte hipisáckej vízie raja, ale pokračujúcej v realistickej výbave filmu.

Numerická prevaha nemusí byť dôležitá, i keď štyroch reprezentantov zla „premôže“ päťica roztrúsených solitérov – opozície tohto zla. Ich záverečné spoločenstvo na spôsob komúny vygeneroval nezmieriteľný boj hlavnej hrdinky a dostredivá sila jej žienstva, ktorá púta k sebe nevinných a trpiacich. Táto hovorkyňa „utláčaných“ zvierat sa neúnavne ohradzuje proti automatickej zámene jej mena Duszejko za Duszeňko (*dusza* je v poľštine duša). Vnútornú silu jej totiž prepožičiavajú nebeské telesá, ktoré spolu s matériou a životom zeme tvoria vo svetonázorovom výstroji filmu jednotiacu a ustanovujúcu základňu. Zasvätení zjednotení s chodom prírody sa tak nielen spôsobom života vracajú k obnovujúcej rýdzosti prírodného, kde všetko žije v rovnocennosti

oživej matérie, ale je im udeľovaná moc a právo „spravodlivých“ likvidátorov rozvratu pôvodnosti.

Tento utopizmus prírodnej mystiky predniesla autorka filmu s prekvapivou radikálnosťou a pritom v slovansky mäkkom variante ateistickej transcendentnej nádeje. Nesie v sebe aj odkaz revolty roku 1968, ktorú vtedajší totalitný Východ prežil len v soft podobe. Výpovedný radikalizmus opusu Agnieszky Holland je tak aj akousi oneskorenou generačnou výzvou na zbavenie sa „zavádzajúcich“ ideí a tradícií a (zvádzajúcou) ponukou dnešným mladým, ktorí sa vo filmovom príbehu pridávajú na stranu postaršej zvrchovanej hlavnej hrdinky, o ktorej bytostnom prepojení s autorkou svedčí aj jej veková a rodová totožnosť. A to, že si politikum utopických radikalizmov cenia na prestížnom berlínskom festivale, dokazuje Strieborný medveď – Cena Alfreda Bauera, ktorou ovenčili toto režijné štandardné spredmetnenie spoločenskej vízie. ▲

Cez kosti mŕtvych (Pokot, Poľsko/Nemecko/Česko/Švédsko/Slovensko, 2017) **_RÉŽIA:** Agnieszka Holland **_SCENÁR:** Olga Tokarczuk, A. Holland **_KAMERA:** Jolanta Dylewska **_HRAJÚ:** Agnieszka Mandat, Wiktor Zborowski, Miroslav Krobot, Jakub Gierszał, Tomasz Kot, Borys Szyz, Marcin Bosak **_MINUTÁŽ:** 128 min. **_HODNOTENIE:** ●●●

Vlk Němec

► Zuzana Štefunková (filmová publicistka)

Označenie enfant terrible československej novej vlny nedostal Jan Němec len tak náhodou. V detstve ho prezývali postrach pražských Vinohradov a z profesijnej stránky sa od počiatkov profiloval ako svojrázny a tvrdohlavý tvorca, ktorý sa v žiadnom prípade nesnaží divákovi prvoplánovo zapáčiť. Práve naopak, siaha po príbehoch, v ktorých sa naratívna rovina rozbíja spomienkami, snami a víziami. A preto nemožno očakávať, že sa na konci svojej režisérskej i životnej cesty zmenil. Na rovinu: ak vás doposiaľ Němcova tvorba neoslovovala, na *Vlka z Královských Vinohrad* rýchlo zabudnite. Nedajte sa opantať zvuknými menami, ktoré v tomto filme alternujú samotného režiséra, a radšej sa mu oblúkom vyhňte.

Vlk z Královských Vinohrad vychádza z režisérovej autobiografickej knihy *Nepodávej ruku číšníkovi*. Hneď v úvode sa z úst Karla Rodena – jedného z Němcových alter ego – dozvedáme, že vo filme, ktorý uvidíme, pôjde o peniaze, slávu a moc, čo generuje ako pridruženú hodnotu záujem pekných žien. V skrytých náznakoch zároveň dostaneme kľúč k rozšírovaniu krkolomného názvu filmu. Zatiaľ čo Roden je hlasom Jana Němca, Jiří Mádl mu prepožičiava tvár. Herci dvoch generácií tlmočia príbeh režiséra, ktorý si na prestížny festival v Cannes prichádza po istú cenu, no domov sa vracia naprázdno, aby časom vycestoval podobne ako mnohí ďalší za veľkú mláku splniť si svoj americký sen, čo sa napokon nepodarilo. Neúspešné výlety a rozličné stretnutia sa menia na pútavé rozprávanie, podfarbené Němcovou výraznou osobnosťou a zobrazené nápaditou optikou.

Retrospektíva Němcovho života prepája udalosti so značnou dávkou odľahčujúceho humoru. Krát-

ka odbočka k tomu, ako režisér napadne a zavraždí Jeana-Luca Godarda (scéna odkazuje na jeden z mládenčových preludov vo filme *Démanty noci*) a s ním aj novú vlnu, je prerozprávaná zjednodušene a vtipne. Je to práve Jan Němec, ktorý sa so svojou spurnou povahou a, samozrejme, s patričnou dávkou egocentizmu dokáže vzoprieť establišmentu a odprezentovať seba samého ako vraha „novej vlny“. Rebelantstvo sa u Němca prejavovalo už počas štúdiá na FAMU, keď odmietal názory renomovaných filmových tvorcov (akým bol napríklad Bořivoj Zeman) či predkladané doktríny, definujúce okrem iného filmovú jazdu ako buržoázny výrazový prostriedok, z čoho neskôr vzišla najdlhšia, najkomplikovanejšia, najdrahšia a nepochybne i najkrajšia jazda v dejinách československej kinematografie.

Politické súvislosti sprevádzali Jana Němca pomerne intenzívne na celej jeho životnej ceste. Nečakané politické zvraty roku 1968 v Paríži ho spolu s filmárskymi kolegami pripravili o významné oce-

nenie aj celosvetovú prestíž. O niekoľko mesiacov neskôr natočil zábery vojenskej okupácie, ktoré sa mu vlastnou šikovnosťou podarilo vyviezť do zahraničia, kde zožali značný úspech. Vo *Vlkovi z Královských Vinohrad* Němec komicky opisuje aj iné etapy svojho života, keď sa konfrontoval s príslušníkmi Verejnej bezpečnosti pre snahu prepašovať do zahraničia vlastný scenár na motívy Kafku alebo s americkým úradníkom, rozhodujúcim o možnosti vycestovať späť do Československa.

Invenčnosť nemožno Janovi Němcovi uprieť. Už v bývalom režime prejavoval toľko talentu, že ho radšej odstavili na vedľajšiu koľaj a zakázali. Jeho tvorbu charakterizuje rozmanitosť a osobitá filmárska vynachádzavosť: za všetky spomeňme aspoň zopár diel z neskoršieho obdobia, ako je prvý český celovečerný hraný 3D film *Heart Beat 3D* alebo prí-

beh surrealistickej umelkyne vyzoprávanej cez jej vlastnú tvorbu *Toyen*. *Vlk z Královských Vinohrad* nie je výnimkou, aj tento film nás prostredníctvom zobrazenia tlčúceho srdca festivalu, ale aj odcudzujúcimi efektmi, keď postavy vystupujú zo scény, presviedča o nekonvenčnej a originálnej osobnosti Jana Němca. Žiaľ, poslednej klapky sa už nedožil, zomrel krátko pred dokončením snímky. Na jeho vlastné prihanie ju dokončil Tomáš Klein, ktorý na projekte pôsobil ako druhý režisér. Podobne ako v prípade Němcovho debutového titulu *Démanty noci*, keď v priebehu nakrúcania nahradil pomocný kameraman toho hlavného bez toho, aby to divákovo oko postrehlo, došlo k výmene aj pri *Vlkovi z Královských Vinohrad* – a hoci ju na filme takisto nepoznať, žiadne ďalšie dielo v obdobnom duchu už nevznikne. ▲

Vlk z Královských Vinohrad (*Vlk z Královských Vinohrad*, Česko/Slovensko/Francúzsko, 2016) _SCENÁR, REŽIA: Jan Němec
_POMOCNÁ REŽIA: Tomáš Klein _KAMERA: Jiří Maxa _STRIH: Josef Krajčich _HRAJÚ: Jiří Mádl, Karel Roden, Martin Pechlát, Tatiana Pauhofová, Gabriela Mičková, Markéta Janoušková, Jiří Menzel, Jiří Bartoška _MINUTÁŽ: 68 min. _HODNOTENIE: ●●●●●

Český Alláh – tak áno či nie?

► Pavel Branko (filmový publicista)

Investigatívna dokumentaristka a pátračka Zuzana Piussi si ostáva verná. Témy, ktoré svet a ani ju nepália, pre ňu nie sú témami.

O tom, do akého mraveniska znova pichla, svedčí širší kontext – prakticky súbežne so slovenskou premiérou jej filmu predstavila francúzsko-nemecká stanica Arte dokumentáciu Rainera Fromma pod titulom *Putinov populistický fanklub*, zameranú na politickú scénu v celej Európe. Niektoré výjavy z Česka zachytené v tomto filme pôsobia ako variácia na výjavy z dokumentu Zuzany Piussi, ba bez väčších problémov by sa dali aj navzájom poprenášať – mohli by síce narušiť rytmus, nie však výpoved'.

Lenže práve tou sa dva dokumenty od seba diametrálne líšia. Rainer Fromm sa síce zdržiava priameho komentára, ale už z názvu to razí axiómou – tí, čo v dnešnom Rusku nevidia ohrozenie, ba dokonca sa s ním stýkajú bez predsudkov, sú odpadlíci od európskych humanistických hodnôt a ťahajú Európu späť do čias, ktoré jej priniesli toľko katastrof.

Zuzana Piussi si v tragikomicky ladenom *Českom Alláhovi*, na ktorý zbierala materiál dva roky, takže neprezentuje stav, ale vývin, predovšetkým kladie otázky: Ako vyzerá ilegálna imigrácia z islamských krajín v Česku a ako osudy a postoje štvancov ako jednotlivcov, to už nielen v Česku? Čo motivuje tých, ktorí sa im pokúšajú organizovať pomoc, a ako sa k tejto forme sťahovania národov stavajú štátne inštitúcie? A na druhej strane, čo všetko protiislamské

hnutia na tejto masovej ilegálnej forme sťahovania národov odmietajú, prečo to odmietajú a ako proti nej bojujú?

Slovom, samé otázky, ktoré autorka necháva otvorené, pričom svoje útržky reality a názorových platforiem, z povahy veci protichodných, usporadúva tak, aby si divák musel odpovede vydestilovať sám. Úryvky skutočnosti, ktoré navzájom vstupujú do konfrontácie, svedčia o autorkinej všadebolskej schopnosti byť v správny čas na správnom mieste a následne odkrývať kontexty aj s pomocou archívnych záberov. Nadväzuje tak na kischovské všadebolstvo, ibaže bez jeho subjektívizácie a zavše aj fikcionalizácie, za ktorými stojí snaha upriamovať pozornosť na orientačné body tém.

Po týchto nástrojoch Zuzana Piussi nesiahla. Sociologický obraz prezentovaný panoramatikou masových akcií dáva do kontrastu s priehľadmi na osudy a osobný vývin troch rôzne profilovaných ľudsko-právnych aktivistiek a kaukazského imigranta.

V prvej časti ide teda prevažne o dynamický obraz pohybov mäs, z ktorých sa občas vynorí jednotlivec a jeho osud, za ktorých nato znova splynul s masou. O konkrétne podoby pomoci, prijímania a ubytovania imigrantov, ale práve tak o rôzne formy protiislamských platforiem a pokusy ich predstaviteľov

tieto platformy zblížiť a zjednotiť. Presné oko autorky dokáže z týchto často tragikomických súbojov o väčší priestor pre vlastné protiislamské ego miestami vyťažiť takú grotesku, ako keby si tú štvorylku sama narežirovala. Prezentuje ju však v kontraste s proklamáciou mladého Sýrčana, ktorý jej v cocke vytmaví katechizmus islamizmu s takou sebaistotou, že si ho ľahko predstavíme opásaného výbušnami.

Ku koncu sa dokument intimizuje sústredením najmä na premenlivé fázy zblížovania a rozchodu aktivistky Evy s kaukazským ahasverom, sympatickým Issakom, ktorého osud roky preháňal svetom. Tempo sa spomalí, pribúda interiérov a rozlahlú sociologickú panorámu zrazu kontrapunktuje dojímavá psychoštúdia, malý časozberný *film vo filme*, s akými sa pravidla stretáme u Heleny Třeštíkovéj. Jej projekty sa však zavše klenú ponad desaťročia, kým tu zrýchlený život dramatickú vývinovú krivku skondenzoval do dvoch rokov.

Ten príbeh má nezastupiteľnú hodnotu v tom, ako ukazuje v malom stroskotanie medzikultúrneho vzťahu motivovaného obojstranným citom a dobrou vôľou – Eva kvôli nemu pustila k vode manželstvo

a Issak, odhodlaný zmieriť svoje moslimstvo s integráciou do nového prostredia, tak isto nepochodil. Autorke sa tu podarilo naživo zachytiť dilemu, ktorú Alfred Polgar dávno pred záplavou Európy inváziou cudzородosti aforisticky nazval *výmenou jednej domoviny za dve cudziny*.

Panoráma sociologicky relevantného javu sa však nedá uzavrieť ponorom do intimistických vrstiev. Ani sa neuzaviera, lebo na záver sa autorka vracia k panoráme. Lenže v duchu Marxovho výroku, že *dejiny sa opakujú – najprv ako tragédia, potom ako fraška*, je záverečná pseudoislamská demonštrácia v srdci Prahy už iba happeningom, ktorý sa usiluje ešte raz rozbúriť navené vlny. Ono sa ani tie vážne myšlené protiislamské akcie, dohody a demonštrácie nedajú dejinne chápať v rozmere tragédie, zato záverečný happening do sféry frašky nesporne patrí.

Má toto byť odpoveď? Sotva. K odpovedi sa zrejme musíme prebrať každý sám, orientačných značiek na ceste k nej ponúka však film neúrekom. Možno vám neušlo, že ja som si odpoveď dal. ▲

Český Alláh (Český Alláh, Česko, 2017) _SCENÁR, REŽIA, KAMERA: Zuzana Piussi **_STRIH A HUDBA:** Vít Janeček

_ÚČINKUJÚ: Issak Tamby Bekšokov, Eva Hřindová, Magdalena Pospíchalová, Eva Zahradníčková, Petr Hampl, Martin Konvička, Jana Volfová a iní

_MINUTÁŽ: 91 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

Cuky Luky film je smírrrít!

► Mária Demečková (poslucháčka audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU)

Na slovenskej filmovej scéne sa objavil nový typ komédie, ktorý si berie na mušku negatíva a pokrytectvo zábavného priemyslu. Niektorí slovenskú bláznivú komédiu prirovnávajú k **Bo-ratovi** alebo **Brunovi**, a hoci nepatrím medzi fanúšikov takéhoto typu humoru ani spôsobu spracovania, **Cuky Luky film** je celkom vydarená komerčná žánrovka.

Kým neuchytená videobloggerka Cuky v provizórnem štúdiu nakrúca „cool vlogy“ a všemožne naháňa lajky na sociálnych sieťach, jej náprotivok Luky, bývalá miss Slovenska, už nabrala nejaké to kilečko navyše. Jedna sa snaží získať popularitu a slávu, druhá zase naplniť svoje romantické túžby a získať muža svojich snov. V jednom bode sa ich osudy pretnú a výsledkom je bláznivá parodická komédia, zaplňajúca doposiaľ prázdne miesto v slovenskej kinematografii.

Okrem distribučnej spoločnosti Itafilm produkovala **Cuky Luky film** aj spoločnosť Daniela Dangla Noemo. Dangl spolu s Polnišovou pred viac ako dvadástimi rokmi vytvorili scenár k zábavnej relácii Slovenskej televízie *S. O. S.* V zostave účinkujúcich im vtedy sekundovali napríklad Roman Pomajbo či Peter Sklár. Ich spolupráca pokračovala v ďalších programoch a časom sa do zostavy pridali aj Zuzana Šebová či Michal Kubovčík. Aktuálne sa vysiela zábavná relácia *Kredenc*, v rámci ktorej vznikli aj postavy dvoch vumetkovaných VIP paničiek Cuky a Luky. A práve dlhoročná spolupráca Polnišovej a Šebovej vytvorila stabilný základ pre scenáristicky prepracovanú koncepciu celovečerného filmu (s Danglom

v pozícii producenta). Na scenári sa okrem dvojice herečiek podieľali aj Zuzana Marianková a Juraj Brocko.

Cuky Luky film nie je v súčasnom období prvým pokusom o divácky úspešnú komédiu. Už začiatkom roka sa na plátna dostala snímka Marty Ferencovej *Všetko alebo nič*. Podobne ako knižná predloha Evity Urbaníkovej aj samotná snímka disponovala jednoduchým príbehom s romantickou zápletkou, množstvom klišé a plochými postavami. Osvedčený vzorec ponúka trojicu kamarátov – vzdelanú a nezávislú Lindu, živelnú Vandu a homosexuála Eda –, ktorá sa snaží udržať chod malého kníhkupectva a, ako to už v romantických komédiách býva, najst vy-snívanú lásku. Voľba takéhoto príbehu a spracovania sa síce pre širokú verejnosť ukázala ako prítlačlivá a návštevnosť kín lámala rekordy, no snímka sa kvalitatívne neosvedčila.

Zatiaľ čo film Marty Ferencovej pracoval s de-jovými motívmi a výrazovými prostriedkami veľmi konvenčným spôsobom, **Cuky Luky film** v réžii Karla Janáka využíva plochosť, romantiku a klišé úplne inak. Príbeh celebrity, platonicky zamilovanej do riaditeľa súťaže krásy, je v podstate karikatúrou vy-

hasnutých hviezdíček slovenského šoubiznisu, ktoré sa naďalej usilujú žiť z niekdajších piatich minút slávy. (Menovať netreba, každý si vie za ne niekoho dosadiť.) Na túto dejovú líniu nadväzuje príbeh svojsky (alebo len v rámci finančných možností) vyfintenej youtuberky s jej neschopnosťou vyhnúť sa všemožným problémom a trapasom. Tento motív reaguje na rýchlo sa rozvíjajúci trend internetového zarábania peňazí (aj) vďaka produkcii banálnych obsahov a získavania masovej popularity. Do tohto kokteilu prihadzujú tvorcovia filmu s vedomým nadhľadom ešte množstvo nadužívaných klišé.

V súvislosti s Cuky a Luky si asi väčšina spomenie na krátke skeče z televíznej relácie *Kredenc*. Lenže po uplynutí prvých záberov filmu divák pochopí, že táto bláznivá komédia sa od svojej televíznej predlohy podstatne odlišuje. Je evidentné, že hyperbolizovaný prejav dvoch výstredných kamarátok z krátkych TV skečov by takmer 120-minútový film neunesol. Namiesto toho sa štvorici scenáristov podarilo vytvoriť ucelený filmový príbeh o tom, ako sa Cuky a Luky stretli a ako dlho trvalo, kým sa tieto dve spočiatku povahovo odlišné hrdinky spriatelili. Herecky

prejav s menšou mierou afektu dopomohol k zrodu neporovnateľne autentickejších postáv, pričom absurdná povaha TV skečov zostala zachovaná. Takýmto spôsobom vzniká nový typ diváckej komédie.

Lasica a Satinský, Krajíček a Hlaváček, Noga a Skrúcaný, Kraus a Marcin, k nim môžeme priradiť Filipa, Radiča a ďalších. Bez ohľadu na rôzne typy humoru, ktoré reprezentovali, na slovenskej scéne vždy existovali nejaké mužské komediálne dvojice, kým ženské boli nedostatkovým tovarom. Preto je veľkým prínosom, že Polnišová so Šebovou dokázali takýto tandem vytvoriť. Ich postavy snobských „dám“, ktoré sú zamerané len na fyzickú krásu, trávia dni pobehovaním po nákupných centrách a skrážlujúcich procedúrach, neustále rozprávajú o nepodstatných veciach a vedia sa spotvoriť charakterovo i vzhľadom, si zaslúžia priestor v kinosálach multiplexov. Komický účinok **Cuky Luky filmu** je znásobený prostredníctvom paródie na falošnú dobročinnosť, plytkosť televíznych programov propagujúcich „prirodzenú“ krásu, ľživosť sociálnych sietí, naivnosť policajtov, pretváрку moderátorov či hercov. Skrátka na všetko. Každá z postáv navyše nesie charakteris-

tickú črtu nejakej reálnej slovenskej celebrity, čím vzniká dvojitý karikatúrny obraz. Charizma Lukáša Latináka je síce nespochybniteľná, no tvorcovia ho prepojili s narážkami na „lámača ženských srdiec“, hoci málokto by práve tohto herca označil za muža sršiaceho sepepíom. Podobne je uchopená aj postava Diany Mórovej ako exkluzívnej moderátorky (nápadne sa ponáša na ďalšiu nemenovanú celebritu), no takisto Zuzany Šebovej, ktorá svojimi proporciami určite nezpadá do sveta modelingových agentúr, či Petry Polnišovej ako aktívne postujúcej blogerky na sociálnych sieťach.

Herci si otvorene utahujú zo seba i zo samotnej snímky. Sebareflexivita je viditeľná v mnohých sekvenciách, ale najlepšie vynikne v tej záverečnej. Všetci aktéri filmu, či už ide o hercov, alebo o tvorcov, zhadzujú svoje „masky“ a sledujeme desiatky tancujúcich ľudí s červenými kačacími perami. Táto časť snímky vytvorila priestor aj pre afektovaný prejav Cuky a Luky, známy z televíznej verzie. Samozrejme, s priznaním, že celý film by takto strojne odohrať nemohli. Keby však niekomu chýbala expresivita ich dialógov z TV skečov, v tejto časti filmu ju dostane. S koncom hudobno-tanečného čísla prichádza jazda kamery, ktorá sa presúva do technických priestorov nakrúcania a divák má možnosť vidieť celý realizačný tím projektu.

Ani *Cuky Luky film* sa však nedokázal vyhnúť negatívne fenoménu pridlhej metráže. V snímke sa dá nájsť niekoľko zbytočných pasáží, ktoré dej neposúvajú dopredu, nevyjasňujú motivácie postáv a dokonca sa v nemennej forme opakujú. Bizarné odkazy na postavu Dartha Vadera, ubytovaného v luxusnom hoteli, nepochopí azda nikto. Takisto by sa dali bez problémov vynechať choreografie z *Hriešneho tanca*, repetitívne skúšky a nástupy missiek na scénu v závere snímky sú zase nudným spomalením dovtedy akceptovateľného rozprávačského tempa. Vyrušovala aj intenzita product placementu, hoci to korešpondovalo s témou i vizuálom snímky. Divák sleduje „reklamu“ na nákupné centrum, módnou značku, drahé auto, luxusný hotel, súkromnú televíziu, fastfood, časopis, rádio, banku aj toaletný papier.

Lenže ako tak bilancujem, „*príbeh o láske, nenávisťi, šoubiznise a mnohých, mnohých zvieratách*“ dopadol napokon oveľa lepšie, ako som čakala. Dramaturgia ústrednej príbehovej línie sa takmer nezadržáva, postavy sú uveriteľné, vizuálna stránka filmu neodráža nízkorozpočtovú lacnotu. A téma? Tá má nielen slovenský rozmer, ale aj globálny presah. Autorom filmu sa vcelku podarilo vtipne a hravo poukázať na realitu konzumného spôsobu života a povrchnosti každodenných hodnôt. ▲

Cuky Luky film (Slovensko, 2017)
REŽIA: Karel Janák **SCÉNÁR:** Petra Polnišová, Zuzana Šebová, Zuzana Marianková, Juraj Brocko **KAMERA:** Tomáš Juríček **STRICH:** Maroš Šlapeta
HUDBA: Ľubica Čekovská **HRAJÚ:** P. Polnišová, Z. Šebová, Driana Mórová, Lukáš Latinák, Zuzana Porubjaková, Štefan Martinović
MINUTÁŽ: 114 min. **HODNOTENIE:** ●●●

■ FOTO: Itafilm

Slovenský film v záprahu ideológií

► Peter Ulman (filmový publicista)

Film ako „realisticky“ prístupné, masovo sugestívne a produkčne závislé médium býval predinernetovou ideologickou baštou totalitnej moci. Výskumné pole publikácie *Film a politika. Ideológia a propaganda v slovenskom filme 1939 – 1989* určil zámer filmového teoretika a pedagóga Martina Ciela „*metodicky dekonštruovať taktiky a stratégie vzniku základných modelov propagandy*“ a aj s pomocou analýzy niektorých príznačných významových motívov opísať ich formálne štruktúry a pôsobenie vo filme.

Niektoré časti dlhodobo kompletizovanej knihy už boli publikované: štúdiá *Za Boha! Za národ!* v týždenníku *Domino fórum* v roku 2004, kapitola *Týždeň vo filme* pod iným názvom vo vľahšom zborníku *Vlak zvaný film* a úryvky z niektorých ďalších kapitol prevetral stĺpček v denníku *Sme*.

V úvode knihy Ciel vymedzuje filozoficko-estetické podložie skúmanej problematiky (Welsch, Aumont, Deleuze, Jost...) a súvisiace procesy. V dvoch kapitolách analyzuje preštudované filmové materiály z éry vojnového slovenského štátu: najskôr žurnalistické, ktoré sleduje z hľadiska trendov a prenikajúcej ideológie v časopisoch *Náš film* a *Slovenský filmový kuriér*, a potom kinematografické. V kapitole *Od Tatier po Azovské more* neanalyzuje len štruktúru a sekvencie rovnomenného celovečerného reportážneho filmu, ale aj slovenské príspevky v spravodajských zvukových filmových týždenníkoch spoločnosti *Nástup* – ich motívy, výrazové postupy, frekvencovanosť zobrazenia ústredných postáv štátu, ako aj podobnosť obrazovej i komentárovej štylizácie propagandistického konceptu s jeho neskoršou komunistickou obdobou.

V ďalších troch kapitolách skúma Ciel systém filmovej propagandy na Slovensku v ére stalinskej a normalizačnej ideológie. To, ako sa v hraných filmoch 50. rokov zobrazoval boj „pokroku“ s „reakciou“, demonštruje na základnom dobovom modeli výstavby vzťahov. V kapitole *Filmový policajt ako obraz normalizácie* poukazuje prostredníctvom prvej (*Muž,*

Martin Ciel:

Film a politika. Ideológia a propaganda v slovenskom filme 1939 – 1989

(Občianske združenie Vlna v knižnej edícii časopisu Vlna – Filmodom / vydavateľstvo Drewo a srd, Bratislava, 2017, 148 strán)

ktorý sa nevrátil) a poslednej (*Úsmev diabla*) slovenskej socialistickej filmovej detektívky na posun v zobrazovacej stratégii a k dekonštrukcii normalizačných detektívok *Prípád krásnej nerestnice*, *Šepkajúci fantóm*, *Bludička*, *Kočka*, *V bludisku pamäti* a *Akcia Edelstein* formuluje ich ideologické poslanstvo v resumé: „*Žije sa nám tu dobre, ak poslúchame a nepokukujeme po Západe. V tom nech nám pomáha dobrý Zbor národnej bezpečnosti.*“ (s. 91) V kapitole *Týždeň vo filme* skúma v symbolickom sprievode leitmotívu železnice ideologické štruktúry, stereotypy, témy a obsahové a výrazové metamorfózy v sovietizovanom a neskôr „normalizovanom“ slovenskom spravodajskom filme, ako ich formovali paralelne uvádzané politické udalosti.

Popri výskumne prepracovanejších kapitolách pôsobí záverečná *Perestrojka a glasnosť* ako nevyvážený epilóg. Pridáva iba stručné zhodnotenie prínosu štyroch spoločensky kritických filmov zo slovenskej produkcie roku 1988 a sumár vybraných domácich politických a kultúrnych udalostí rokov 1987 až 1989.

Dekonštrukcia modelov propagandy poukazuje na príznaky príslušnej tvorby, ktorých spätné ignorovanie podporuje ukladanie falošných stôp do kolektívnej pamäti. Najmä keď stieranie rozdielu medzi realitou a fikciou získava nový potenciál v aktuálnom „postfaktuálnom“ systéme obsesnej simulácie, falzifikácie a relativizácie. A v tom je aj zásadný poznávací prínos knihy Martina Ciela. ▲

Anjel Pána 2

(Bontontofilm)

Anjel Pána 2 je votné pokračovanie úspešnej vianočnej rozprávky, ktorá tentoraz vzniklo v česko-slovenskej koprodukcii. Za slovenskú stranu sa na nej podieľala spoločnosť Attack Film, ktorá produkovala aj rozprávku *Sedem zhavranelých bratov*. Anjel Petronel stále pracuje pri nebeskej bráne, ale je presvedčený, že by si zaslúžil lepšie miesto. Jeho večný pukušiteľ čert Uriáš ho začne provokovať: stačí odtrhnúť jablčko zo stromu poznania a bude vedieť to, čo vie len sám Boh! Cesta k uznaniu a lepšiemu miestu tak bude voľná. Čo však ani čert nechcel, vzácne ovocie sa skotúľalo až na Zem a dvojica ho musí rýchlo nájsť a vrátiť. Majú šťastie v nešťastí, pretože je práve predvečer sviatku svätého Mikuláša, takže sú vďaka tomu nenápadní. Napriek tomu zažijú veľké dobrodružstvo a mnoho skúšok. Film režíroval opäť Jiří Strach s hviezdny obsadením – Ivan Trojan, Jiří Dvořák, Vica Kerekes, Jiří Bartoška, Bolek Polívka, Marián Labuda, Lucie Bílá, Jiřina Bohdalová, Vojtěch Dyk... Film je na DVD s obrazom vo formáte 1 : 2,35 a s českým dabingom DD2.0 a DD5.1 a s voliteľnými českými titulkami pre nepočujúcich aj s anglickými, ruskými a talianskymi titulkami. (Či vyjde i so slovenským kinodabingom, to sa nám do uzávierky nepodarilo zistiť.) Ako bonusy sú na nosiči trailer, ukážky, videoklip, film o filme a fotogaléria.

Nesmrtelný les

(Arolla Film)

Erik Baláž a spoločnosť Arolla Film sa dlhodobo a systematicky venujú mapovaniu miznúcej slovenskej divočiny. Po *Strážcovi divočiny*, *Vlčích horách* a *Živote v oblakoch* je tu ďalší stredometrážny dokumentárny film *Nesmrtelný les* (2017). Premiéru mal v marci na festivale Hory a mesto v Bratislave, kde získal Cenu Literárneho fondu pre slovenský film za novátorský prístup k tematike. Zhrádko vyšiel na DVD, no tvorcovia s ním napriek tomu cestujú po Slovensku a besedujú s divákmi. Baláž so svojím tímom nakrúcal pod tatranským Kriváňom, kde zo skalnatej pôdy vyrastá nesmrtný les a jeho vládcami sú stáročné borovice limby a ich večný sprievodca medveď. „Unikátné zábery zvyškov európskeho pralesa sú výsledkom stoviek hodín poctivého výskumu, enormného nasadenia a filmárskej práce v teréne. V slovenských podmienkach by bez podobného nasadenia a filmárskych skúseností prírodopisný film na tejto úrovni nemohol vzniknúť,“ odvodnila svoje rozhodnutie udeliť snímke cenu porota festivalu Hory a mesto. Film je na DVD len v slovenskej verzii s obrazom vo formáte 16 : 9, bez bonusov a titulkovej podpory.

Para nad riekou

(atelier.doc)

Po púti festivalmi a kinami vychádza na DVD dokumentárna jam session o troch mimoriadnych slovenských hudobníkoch, ktorí vo filme žijú jeden príbeh a spája ich tu, že majú radi džez. *Para nad riekou* je film o premenlivosti slávy a zabudnutí. Je poetický, ale aj melancholický, pretože tak ako para, ktorá sa nečujne objavuje nad tečúcou riekou a zase mizne, je prchavý život každého človeka, umelca zvlášť. Celovečerný hudobný alebo skôr existenciálny dokument na spôsob eseje nahliada v slede absurdných obrazov do životov trubkára Laca Decziho, saxofonistu Lubomíra Tamaškoviča a kontrabasistu Jána Jankejeho, ktorí utiekli z Československa okupovaného Sovietmi na Západ, kde zažiarili po boku renomovaných svetových hudobníkov a pustili sa do džezovej vojny proti popu. Snímka Roberta Kirchoffa a Filipa Remundu získala národnú filmovú cenu Slnko v sieti za najlepší dokumentárny film. Na DVD je s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1 a s voliteľnými českými, slovenskými, anglickými, francúzskymi a poľskými titulkami. Ako bonusy (neuvedené na obale) na ňom nájdete trailer a 13 vystrihnutých scén.

Príbeh filmu: Odysea

(Film Europe)

Slovensko bolo jednou z mála krajín, kde sa 15-dielny seriál Marka Cousinsa *Príbeh filmu: Odysea* uvádzal v kinách. Tento 15-hodinový dokumentárny projekt vznikol na základe Cousinovej rovnomennej knihy. Zaoberá sa vývojom filmu od jeho počiatkov až po začiatok 21. storočia – digitálnu éru s novými hviezdami, formami nakrúcania a sledovania filmov. Cousinova *Odysea* opisuje vzrušenie z nemeého filmu, vznik Hollywoodu a systému hviezd, umelecký rozvoj filmu v Rusku, Japonsku, Nemecku, vo Francúzsku, v Škandinávii, USA a ďalších teritóriách. Hovorí o priekopníkoch, o ľuďoch, ktorí film milovali, stvorili ho a neustále zdokonaľovali. Každá epizóda sa nakrúcala v inej krajine. Dokument prináša nielen ukážky z filmov, ale i profily skvelých hercov a rozhovory s nimi i s legendárnymi filmármi. Na štyroch DVD bude určite vítaným prírastkom v domácnostiach všetkých cinefilov či študentov filmu. Snímka je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD2.0 a s českými titulkami.

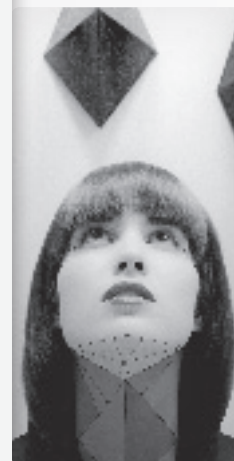
VIŠEGRAD ANIMATION FORUM

kameraman a producent

Ján Meliš

Momentálne nakrúcam celovečerný dokument *Milonga* o komunite ľudí, ktorí na Slovensku tancujú argentínske tango. Je zaujímavé sledovať, ako tento atraktívny a vášnivý tanec ovplyvňuje ich životné príbehy, postoj k ľuďom a súčasnej dobe. Zároveň aj vďaka aktuálnej podpore z Audiovizuálneho fondu začíname s Markom Škopom pracovať na jeho novom hranom filme *Nech je svetlo*. Čakajú nás obhliadky na Orave, kastingy, pracovné stretnutia a naplno rozbiehame prípravu na plánované zimné natáčanie. No a o dva týždne sa začína rybárska sezóna, tak ak ostane čas, chystáme sa s deťmi na rybačku...

animátorka

Marta Prokopová

Nedávno sa mi šťastne podarilo uzavrieť spoluprácu so vzdelávacou organizáciou TED-Ed (*Chinese Zodiac*). V tom čase sa kryštalizoval aj vizuál nového albumu Sama Štefanca (Bulp) s názvom *Yrsa*. Momentálne pracujem na ilustráciách ku knihe *Emil z hôr* scenáristu a spisovateľa Juraja Raymana. S režisérom Michalom Blaškom pracujeme pod krídlami Superfilmu na krátkom animovanom filme *Divoké bytosti*. S projektom sme sa nedávno ocitli na Berlínale Talents v sekcii Short Film Station, na Febiofeste (Industry Days) a onedlho nás čaká pitching v rámci Visegrad Animation Forum v Třeboni.

strihač

Róbert Karovič

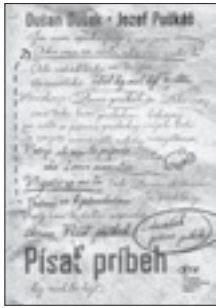
Robím na 25-dielnom animovanom seriáli o etikete *Chochmesy*, ktorý sa vyrába pre RTVS, kreatívne za ním stoja Robo Šveda a Diana Kacarová, výtvarnú stránku realizujú Ové Pictures. S režisérkou Miriam Petráňovou striháme jeden diel cyklu *Família*, s Marekom Ťapákom zase dokumentárny portrét jeho otca Martina Ťapáka. S Palom Barabášom sme dokončili dvojdielny dokumentárny film *Vábenie výšok* o himalájskych expedíciách, ktoré viedol Ivan Gálffy, a pripravujeme portrét skladateľa Svetozára Stračinu. S režisérom Petrom Begányim dokončujeme seriál *1890* a s režisérom Robom Švedom druhú sériu seriálu *Mordparta*.

Georges Didi-Huberman: Vyjsť z temnoty

(z francúzskeho originálu *Sortir du noir* preložila Mária Ferenčuhová, Asociácia slovenských filmových klubov a Slovenský filmový ústav, Bratislava, 2017, 48 strán)

Útlu publikáciu vydali ASFK a SFÚ v rámci knižnej edície časopisu *Kino-lkon* Cinestézia. Autor reaguje textom *Vyjsť z temnoty* na maďarský film *Saulov syn* (2015, r. László Nemes), ktorý vyvolal vo svete nemalý rozruch a podarilo sa mu získať viacero veľkých ocenení vrátane Grand Prix na festivale v Cannes alebo Oscara za najlepší cudzojazyčný film. Pre francúzskeho filozofa a historika umenia Didiho-Hubermana, ktorý svoju esej napísal formou listu adresovaného priamo režisérovi Nemesovi, odráža snímka na viacerých úrovniach „vychádzanie z temnoty“. Hneď v úvode autor konštatuje, že táto fikcia je „zosúladená s veľmi špecifickou historickou realitou“ tak, až sa na to ťažko pozerá. „V tmavej sále počas premietania som občas túžil ani nie zavrieť oči, ale aby sa všetko, čo ste vyniesli v tomto filme na svetlo, aspoň na okamih vrátilo do tmy. Aby sám film na chvíľku privrel viečka (aj to sa niekedy stáva),“ píše Didi-Huberman, ktorý na ďalších stranách šikovne odkrýva významy filmu a súčasne poukazuje na spôsoby, akými Nemes konštruuje svoje rozprávanie.

Dušan Dušek, Jozef Puškáš: Písať príbeh

(Vysoká škola múzických umení, Filmová a televízna fakulta, Bratislava, 2017, 147 strán)

O scenáristike a všeličom inom debatujú v knihe *Písať príbeh* skúsení autori Dušan Dušek (spolupracoval napríklad na filmoch *Ružové sny*, *Ja milujem, ty miluješ*, *Sojky v hlave*, *Krajinka*) a Jozef Puškáš (Štvrtý rozmer, TV projekty *Čajová šálka lásky*, *Zo života Dona Juana*, *Zima kúzelníkov*, *Dušičky seniorov*). V rozhovoroch spomínajú na svoje prvé kontakty s filmom i písaním, otvárajú otázky prístupu k vyučovaniu mladých scenáristov, rozvažujú nad princípmi práce s príbehmi, nad ich vytváraním, prehodnocujú svoje skúsenosti a konfrontujú ich navzájom, ale odvolávajú sa aj na viaceré osobnosti svetovej kinematografie a pomenúvajú ich prínosy. Publikáciu však netvorí len rozhovory Dušeka a Puškáša, druhá časť knihy je zložená z ich odborných textov. V prípade prvého autora odrážajú predovšetkým jeho uvažovanie nad vzťahmi literatúry a filmu a nad problematikou adaptácie, v prípade Puškáša ide o štúdiu *Od prózy k scenáru* a niekoľko jeho denníkových a časopiseckých úvah a recenzií.

Ján Ďuriš: Svetlo a farba v kameramanskej tvorbe

(Vysoká škola múzických umení, Filmová a televízna fakulta, Bratislava, 2017, 192 strán)

Popredný slovenský kameraman Ján Ďuriš absolvoval v roku 1971 FAMU v Prahe a od roku 2003 pôsobí ako vedúci Ateliéru kameramanskej tvorby a fotografie FTF VŠMU v Bratislave. V tejto publikácii štedro zužitkúva svoje skúsenosti z nakrúcania filmov rozličných režisérov (najvýraznejšia je azda jeho spolupráca s Jurajom Jakubiskom) a kombinuje ich s teoretickými vedomosťami z mnohých oblastí kameramanskej problematiky. Prirodzene, pri objasňovaní jednotlivých motívov sa nepohybuje len v mantineloch vlastnej praxe, ale používa aj príklady prác svojich kolegov zo Slovenska i zahraničia. Kniha obsahuje kapitoly Svetlo ako základný výrazový prostriedok kameramana, Obrazový osvit – expozícia, Rozdiel medzi fotochemickým a fotoelektrickým záznamom obrazu, Expozičné osvetlenie, Meranie expozície, Výtvarná funkcia svetla, Modelové svetelné konštrukcie, Farba ako výrazový prostriedok kameramana, Psycho-fyziologické pôsobenie farieb, Úloha farby v zábere a na konci poslednej kapitoly Namiesto záveru Ďuriš poznamenáva, že „nie je ani tak dôležité, čím nakrúcame, ale čo nakrúcame!“.

► dan

Visegrad Film Forum hlása, že v jednoduchosti je krása

► Zuzana Sotáková

Architektka TV série *Mladý pápež* sa trasie od smiechu a nadšene tleska reklame, v ktorej nosorožec atakuje auto. Aj tak vyzeral jeden z master classov na 6. ročníku vzdelávacej a networkingovej platformy Visegrad Film Forum (VFF), ktorý sa konal od 25. do 29. 4. na pôde Filmovej a televíznej fakulty VŠMU v Bratislave.

Otvárací večer bol fantazijným výletom do minulosti, keď si návštevníci vychutnali dobrodružný film *Nekonečný príbeh* (r. W. Petersen). Uznávaný britský tvorca špeciálnych efektov a maskér Colin Arthur priblížil v prípadovej štúdiu prácu na tomto legendárnom filme. Prezradil napríklad, v akých mierkach boli vyrobené rôzne postavy aj to, že vo Falkovi bolo použitých až štrnásť kilometrov káblov. O dva dni neskôr zase svoj master class vyskadal za pomoci svojej manželky a spolupracovníčky Sarah Jeanne Arthur z menej známých ukážok. A vzhľadom na to, že táto dvojica je nielen kreatívna, s udivujúcou imagináciou i viacodborovými znalosťami, ale aj zábavná, nebola núdza o smiech a otázky.

Filmová architektka a výtvarníčka Ludovica Ferrario vtiahla publikum do svojho sveta nápadov a poctivej práce najprv cez filmy *Palermo Shooting* Wima Wendersa a *Copie conforme* Abbasa Kiarostamiho. Svoj master class zakončila trojicou projektov, ktorými v posledných rokoch udivuje taliansky filmár Paolo Sorrentino – *Veľkou nádherou*, *Mladostou* a seriálom *Mladý pápež*. Ferrario priznala, že scenár je jej bibliou; považuje za dôležité najprv poznať pravidlá, aby ich potom mohla opustiť.

Dokumentárnu tvorbu zastupovali v programe Sergej Loznica a Anja Salomonowit. Ukrajinský filmár síce nakoniec pre pracovné povinnosti neprišiel, no diváci si mohli pozrieť jeho najnovší observačný dokument *Austerlitz*, ktorý odhalil znepokojujúvú priepasť medzi minulosťou a súčasnosťou. Poukázal na turistický fenomén, keď niekdajšie koncentračné tábory praskajú vo švíkoch a davy návštevníkov sa nielenže neštítia napchávať v priestoroch, kde umierali milióny, ale bez hanby si robia selfiečka s nápisom „Arbeit macht frei“ v pozadí.

Ďalším druhým svetovej vojny sa dotkla aj rakúska filmárka Anja Salomonowit. Vo svojom študent-

skom filme *Das wirst du nie verstehen* dostala do obrazu svoje tri príbuzné a prostredníctvom rozhovorov s nimi sa snažila preniknúť za hradbu mlčanosti, ktorá vznikla po vojne v rakúskej spoločnosti. O jej jedinečnom prístupe svedčila aj živá diskusia po projekcii na VFF.

Dôkazom rastúcej popularity kvalitných seriálov a sérií bol aj záujem o diskusiu so Stevom Matthewsom, výkonným producentom HBO Europe. Rozprával o konkrétnych projektoch (mimochodom, na otázku, či pozná nejaký nádejný slovenský projekt, ktorý by sa mohol objaviť v portfóliu HBO, odpovedal kladne) a súčasne priblížil svoje pracovné prostredie a povzbudil scenáristov k tvorbe. „Všetci autori potrebujú pomoc. Potrebujú sa o svojom projekte rozprávať. To som sa ako producent naučil.“ Na to, ako uspieť, nadviazala aj diskusia s Tomášom Hrubým a so Štěpánom Hulíkom, ktorí stoja za projektmi *Hoříci keř* a *Pustina*. Najprv študentov pobavili príbehom, ako vlastne v pozícii začiatovníkov dostali HBO a Agnieszkú Holland na palubu minisérie *Hoříci keř*, a potom rozprávali o scenáristickom a producentskom remese.

Posledný deň VFF priniesol do Bratislavy britského filmára a cinefila Petra Stricklanda, ktorý sa v prípadovej štúdiu zamerl na svoj celovečerný debut *Katalin Varga*. Ten vznikol za pár tisíc libier a s malým štábom, no dokázal uspieť dokonca na Berlínale. Príjemným osviežením boli aj bloky študentských filmov, a to nielen z domácej VŠMU, ale i z partnerských škôl z Maďarska, Česka, Poľska, Ukrajiny, Srbska, Egypta a Írska (vynikli najmä školské práce z FAMO Písek).

A čo hostia 6. ročníka tohto podujatia radili začínajúcim filmárom? Vystihuje to heslo KISS (Keep It Simple, Stupid), ktorým Colin Arthur upozornil na princíp jednoduchosti. ◀

Špina a psychopatka zanechali dobrý dojem

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Už po tretí raz sa pod taktovkou Slovenskej filmovej a televíznej akadémie v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom a s Rozhlasom a televíziou Slovenska konal Týždeň slovenského filmu (3. – 9. 4. 2017). Jeho organizátori zjavne vychádzali zo skúseností z predošlých dvoch ročníkov, ale prišli aj s novými nápadmi. Divákovi lákal na podujatie vtipný vizuál, využívajúci princíp hry zvanej šibenica v súvislosti so známymi slovenskými filmami.

TSF mal opäť „predskokana“, tentoraz v podobe prehliadky filmov Rudolfa Urca, tohtoročného držiteľa Slnka v sieti za výnimočný prínos slovenskej kinematografii – išlo o blok dokumentárnych a blok animovaných filmov, prevažne zo šesťdesiatych, resp. osemdesiatych rokov. Samotný TSF otvorila, takisto už v rámci tradície, slovenská novinka – celovečerný hraný debut Terezy Nvotovej *Špina*, ktorý bude mať distribučnú premiéru v júni. V štandardnom programe TSF sa zachovala jeho väzba na aktuálny ročník udeľovania národných filmových cien Slnko v sieti – tvorili ho filmy spĺňajúce kritériá na to, aby sa film mohol o toto ocenenie uchádzať. Vzhľadom na počet filmov sa po prvý raz hralo paralelne v dvoch kinosálach Kína Lumière, celkovo 29 predstavení pre verejnosť. Najviac divákov (191) priťahol koprodukčný *Masaryk* – aj vzhľadom na známe okolnosti, pre ktoré bol v čase konania TSF stále novinkou. Snímka *Ja, Olga Hepnarová* prilákala 185 divákov, *Pírko* a *Richard Müller: Nespoznaný* zhodne po 79 divákov, *Učiteľka 75*, *Stanko 70*, *Para nad riekou 63*, *IMT Smile* a *Lúčnica: Made in Slovakia 56* a *Teória tigra 51* divákov. Ostatným filmom sa hranicu 50 divákov prekročiť nepodarilo, v šiestich prípadoch išlo dokonca o jednociferné číslo. V porovnaní s predošlými ročníkmi sa uskutočnilo menej diskusií s tvorcami, čo je na jednej strane škoda, no na druhej strane je pravda, že „riskovať“ besedu po predstavení, na ktoré prišlo sedem-osem ľudí, by bolo kontraproduktívne. Dobrú návštevnosť mali však zväčša práve predstavenia, ktoré ponúkli nejaký bonus – v prípade dokumentu o Richardovi Müllerovi to bola beseda s reži-

sérom Miroslavom Remom a diskusia na tému *Kontroverzia* v dokumentárnej tvorbe. Práve tento typ diskusie – na úzko súvisiacu, ale nie čisto filmovú tému – predstavoval nový nápad organizátorov; ďalšími dvomi témami boli *Slovenský jazz* v emigrácii (po *Pare nad riekou*) a *Psychopat* v každom z nás (po *Olge Hepnarovej*). Posledná z nich vyvolala taký záujem publika, že ju organizátori museli premiestniť do najväčšej kinosály. Isteže, TSF je predovšetkým filmovým podujatím, ale možno práve toto je cesta, ako naň prilákať nových divákov.

Ďalšie sprievodné podujatia – seminár o Petrovi Mihálikovi a panelové diskusie – boli určené skôr pre odbornú verejnosť. Prvá z nich, o slovenskej filmovej vede, sa konala prvý raz a popri viacerých pozitívach bola poznačená nemilým nedopatrením, keď neodznalo ani slovo o časopise *Film.sk*, pretože obaja referujúci (Eva Filová a Peter Ulman) sa domnievali, že toto periodikum spadá svojím charakterom do „kompetencie“ toho druhého. Pokiaľ ide o hraný film uplynulého roka, z hľadiska kvality ho zhodnotil Václav Macek a Michal Michalovič predniesol aktuálny príspevok na tému „o čom hovorím(e), keď hovorím(e) o slovenskom hranom filme“ (v súvislosti s neraz neprehľadnými či „skrytými“ koprodukciami). Vláňajšiu dokumentárnu tvorbu zhodnotili – i protichodne – Martin Palúch a Tomáš Hučko a skromnejšie zastúpený animovaný film *Eva Šošková* a *Maroš Brojo* – tu sa téma neraz zvrtila na otázky finančného, materiálového a personálneho zabezpečenia animovanej tvorby na Slovensku. ▲

Najviac cien Slnko v sieti získal Masaryk

► Daniel Bernát

Počas prehliadky Týždeň slovenského filmu sa v Bratislave 7. 4. uskutočnilo slávnostné odovzdávanie slovenských národných filmových cien Slnko v sieti. Po prvý raz sa to stalo len rok po predchádzajúcom udeľovaní. A výsledky sú zaujímavé.

Ak sa vrátíme k vlaňajším Slnkám, najviac (päť) trofejí vtedy získal hraný debut dokumentaristu Marka Škopa *Eva Nová*. Tento rok členovia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA) prisúdili najviac, až osem sošiek snímke *Masaryk*, ale kým *Eva Nová* vlani ovládla aj hlavné kategórie – hraný film a filmová réžia –, *Masaryk* v nich aktuálne neuspel, hoci v nich bol nominovaný. A už na základe nominácií bolo tento rok jasné, že v oboch uvedených kategóriách môže zvíťaziť jedine film českého režiséra: buď *Učiteľka* v réžii Jana Hřebejka, alebo *Masaryk* Juliusa Ševčíka, respektíve titul *Ja, Olga Hepnarová* autorskej dvojice Petr Kazda, Tomáš Weinreb. Napokon sa stala najlepším hraným filmom slovenská majoritná koprodukcia *Učiteľka*, no cenu za réžiu si odniesli Weinreb s Kazdom za film *Ja, Olga Hepnarová*, ktorý vznikol v minoritnej slovenskej koprodukcii. Pre naposledy menovaný titul to bola zároveň jediná soška Slnka v sieti, kým *Učiteľka* získala dovedna štyri štatutárne ocenenia – za najlepší hraný film, scenár (Petr Jarchovský), hudbu (Michal Novinský) a ženský herecký výkon v hlavnej úlohe (Zuzana Mauréry) – a okrem toho jej patrí aj Divácka cena. Najoceňovanejší *Masaryk* bodoval v kategóriách najlepší kameramanský počín (Martin Štrba), strih (Marek Opatrný), zvuk (Viktor Ekrt, Pavel Rejtholec), architekt – scénograf (Milan Býček), kostýmy

(Katarína Štrbová Brieliková), masky (Lukáš Král) a mužský herecký výkon v hlavnej (Karel Roden) i vedľajšej úlohe (Oldřich Kaiser).

Spomedzi trojice nominovaných dokumentov vybrala SFTA za víťaza *Paru nad riekou*, ktorú nakrútili Robert Kirchoff s Filipom Remundom. Akademiici uprednostnili tento titul pred filmami *5 October* (r. Martin Kollar) a *Richard Müller: Nespoznaný* – dokument režiséra Mira Rema však uspel v kategórii najlepší zvuk (Lukáš Kasprzyk). Okrem už spomenutých filmov sa počas ceremonálu dočkal ocenenia ešte titul *Červený kapitán*, presnejšie herecká predstaviteľka vo vedľajšej úlohe Zuzana Kronerová. Kronerová si prišla po cenu na poslednú chvíľu pre povinnosti v divadle, kým viacerí laureáti si po ocenenie neprišli vôbec. Tohtoročným udeľovaniu Slnk v sieti vtláčila spoznávaciu stopu aj Zuzana Mistríková, jedna z producentiek víťazného hraného filmu *Učiteľka*, keď počas ďakovnej reči využila priestor aj na apelatívne vyjadrenie, že verejnoprávna televízia nemá slúžiť politikom.

Na záver galavečera, ktorý zo Starej tržnice v Bratislave vysielala RTVS na Jednotke, udelili Slnko v sieti za výnimočný prínos slovenskej kinematografii dramaturgovi, režisérovi, scenáristovi, publicistovi, pedagógovi a v neposlednom rade aj spievateľovi do *Film.sk* Rudolfovi Urcovi. ▲

Učiteľka ako fantastický cestovný lístok

► Zuzana Sotáková

Za uplynulých desať mesiacov natočil jedenásť hodín filmu. V čase nášho rozhovoru dokončil nakrúcanie seriálu *Až po uši*, pripravoval sa na premiéru filmu *Rodinný priateľ*, prvého z trilógie *Záhradníctvo*, a balil sa na turné po USA s *Učiteľkou*, ktorá aktuálne získala štyri ceny Slnko v sieti a zvíťazila aj v hlavnej kategórii. Režisér om všetkých uvedených titulov je Jan Hřebejk.

Minulý mesiac si *Učiteľka* odniesla národnú filmovú cenu Slnko v sieti za najlepší slovenský hraný film uplynulého roka. Potešilo vás to?

– Samozrejme, veľmi.

Spolu s vašim filmom boli nominované snímky *Ja, Olga Hepnarová* a *Masaryk* – všetky tri natočili českí režiséri. Bude sa trend česko-slovenských koprodukcí naďalej posilňovať?

– Určite. Myslím si, že k nášmu oceneniu prispelo i to, že *Učiteľka* je z tej trojice najviac slovenský film. Hoci ho napísal český scenárista a režíroval český režisér, vznikol na Slovensku a hrajú v ňom slovenskí herci. No my s Petrom Jarchovským sme mali vždy zmiešaný štáb a často bolo aj herecké obsadenie česko-slovenské, napríklad v *Kawasakihom ruži* hrali hlavné mužské postavy Len Slováci. Spolupráca našich krajín je tradíciou a podľa mňa nebola

nikdy výrazne prerušená. Máme k sebe jazykovo i mentálne blízko a pre nás nebol problém preniesť *Učiteľku*, pôvodne napísanú v češtine a situovanú do Prahy, na Slovensko a do slovenčiny. Slovenskí režiséri zase točia s českými hercami a kolegami.

Ked' počas galavečera Slnka v sieti preberali ocenenie producentky *Učiteľky*, Zuzana Mistríková sa v prejave vyjadrila k situácii v RTVS a zdôraznila, že verejnoprávne médiá by nemali slúžiť politikom. Ako si predstavujete verejnoprávnosť televízie vy?

– Tie útoky politickej reprezentácie na verejnoprávnosť, ktoré sa svojho času viedli, sa týkali hlavne spravodajstva, potreby mať ho pod kontrolou. Televízia má byť určitou kotvou, spravodajským médiom, ktoré stojí proti všemožným dezinformačným, populistickým, nekontrolovateľným webom, nemôže si ho kúpiť minister financií a nechať tam ľudí robiť tak,

ako sa to jemu hodí. Čo sa však týka Českej televízie, jej spravodajstva a služby verejnosti, podľa mňa je na tom veľmi dobre. Situáciu na Slovensku neviem posúdiť.

Učiteľka už trištvrte roka žije svojím životom, videli ju nielen slovenskí a českí diváci, ale putuje aj po svete. Ako s odstupom času vnímate tento film a jeho úspech?

– Mali sme veľké šťastie, že producenti na filmovom trhu festivalu v Cannes zohnali dobrého sales agenta. Spoločnosť LevelK je skúsený predajca, ktorému sa podarilo *Učiteľku* predať do mnohých krajín, aj do distribúcie. V hierarchii uplatnenia filmu v zahraničí sú projekcie organizované Čechmi alebo Slovákmi, potom festivaly, nad tým stoja predaje do televízií a úplne hore je dôvera distribútorov, ochotných veriť filmu z nášho teritória, ktoré nie je známe, nehovorí sa tu svetovým jazykom ani sa tu nedeje nič šialené, čo by pútalo pozornosť, ako je to napríklad v Iráne, Sýrii či Afganistane. Je ohromné, že sa nám podarilo predať film do kín v takých krajinách, ako je Taliansko alebo Španielsko, kde sme to nedokázali snáď ani s filmom *Musíme si pomáhať*. Takže mám radosť, že sa dostalo toľko zahraničnej pozornosti nenápadnému projektu, ktorý vznikol skromne ako televízny film s úprimnou ambíciou niečo povedať. V rámci festivalov som sa už s *Učiteľkou* pozrel do Tokia, Izraela, teraz idem na turné po USA – od východu po západ. Pre mňa je tento film jednoducho fantastický cestovný lístok.

Na odovzdávaní cien Slnko v sieti ste chýbali. Čo vás zamestnávalo?

– Ja som teraz (22. 4. 2017, pozn. red.) dotočil desaťdielny seriál *Až po uši*, čo bolo logisticky zložitá a jeho nakrúcanie sme nemohli meniť. Nuž, to je daň za to, že človek veľa pracuje, a ja idem z natáčania do natáčania. Neplatí, že vás jeden projekt uživí na niekoľko rokov. *Až po uši* je sitkom zo súčasnosti a je takisto česko-slovenský, nielen čo sa štábu týka – v hlavných úlohách sa predstavia Zuzka Šulajová či Jana Kolesárová. Úvodnú pieseň by mala napievať Katarzia.

V najbližších mesiacoch uvediete do kín tri filmy z projektu Záhradníctvo. Prvým bude Rodinný priateľ, ktorý by sa mal dostať do slovenských kín začiatkom júna.

– Je to asi najväčší projekt, aký sme kedy realizovali.

Sú to tri celovečerné filmy, prepojené jednou rodinou. Rodinná sága podľa Petra Jarchovského, ktorá sa odohráva od konca 30. do konca 50. rokov minulého storočia.

V Učiteľke, ale aj v ďalších filmoch sa vraciate do minulosti. V čom vás inšpiruje?

– U Petra Jarchovského to vzniklo tak, že naše prvé filmy boli inšpirované knihami Petra Šabacha a vracali sa do jeho detstva, či už to boli *Šakalí léta*, *Pelíšky*, alebo film *Musíme si pomáhať*, ktorý bol Šabachom inšpirovaný. V *Pupende* sme sa vracali do našich gymnaziálnych rokov. Prvé štyri filmy teda boli dobovy a vyplynulo to celkom prirodzene. Potom nám niekto povedal – hoci nie ako výčitku –, že sa do tej minulosti schovávame, a tak sme, počnúc snímkou *Horem pádem*, začali točiť filmy zo súčasnosti. A potom si človek postupne uvedomuje, že už to nemá taký úspech. Aj *Učiteľku* sme mohli preniesť do súčasnosti, ale ten film tvoria i dobové detaily, ktoré sme mali autenticky nažité, a pre tvorcu je história väčšou výzvou. Vždy ma to bavilo, hoci je to drahšie. Môj obľúbený kameraman, spolupracovník a kamarát Martin Štrba hovorí, že z obmedzenia vzniká štýl, a je to pravda. V *Záhradníctve* sme sa napriek všetkej jeho komornosti snažili, aby vynikla výpravnosť. V *Učiteľke* sme zase najdrahšie scény vyhodili.

Skutočne?

– Áno. Išlo o jedinú exteriérovú scénu na hraniciach. Mali sme tam nejakú chybu a bolo to zmätočné, museli sme ju dať preč. Občas sa to stáva. Vo filme tá scéna nechýba, bolo mi to skôr nepríjemné vo vzťahu k producentovi. V tejto súvislosti som poučený od čias filmu *Šakalí léta* – keď sme ho robili, nemali sme žiadne skúsenosti a písali sme to tak, ako sa nám páčilo. Keď si to potom prečítal skúsený architekt Zbyněk Hloch, povedal nám, čo bude drahé a čo máme vyhodiť. Zároveň označil ďalšie scény, o ktorých si myslím, že vo filme nebudú, a my sme ich síce natočili, ale napokon skutočne nepoužili. V závere filmu sme mali vymyslený výbuch auta ako súčasť metaforickej scény. Z auta mali po jeho vzplanutí lietať ohňostrojkové svetlice, no nálož zvlhli, a hoci sa auto vznietilo, svetlice nevybuchovali. Vo filme sme to nechali, lebo nám to bolo ľúto vyhodiť vzhľadom na producentove peniaze. Ľudia nám však potom vraveli, ako čudne to vyzerá. Keby som bol pred touto dilemou dnes, presvedčil by som producenta, že sa to, žiaľ, nepodarilo a musíme to vyhodiť. ◀

TIBOR ANDRAŠOVAN

► Jelena Paštéková (filmová historička)

Hudobný skladateľ Tibor Andrašovan, ktorý od 40. rokov minulého storočia spolupracoval aj na filmoch, by sa v apríli dožil stovky.

Vždy ma fascinovalo vyjadrenie profesora Jura-ja Lexmanna z knihy *Slovenská filmová hudba 1896 – 1996*. O snímke Jána Kadára *Katka* (1949) napísal: „Aj prvky hudobného náivizmu sa vo ve-selohre funkčne využili v úlohe hudobnej ko-mickosti. Andrašovan žartovne využíval zvukoma-lebné paralely k obrazovým obsahom (napríklad malé guľaté prasa vybehne zo záhradky za smiešne pohyblivého, 'guľatého' zvuku tuby (...)).“ Guľatost tvaru spojená s guľatosťou zvuku vytvorila v pobe-ruárovom čase nečakaný, onomatopoický priestor pre synestéziu, ktorú vyzývali moderní autori. Pries-tor o čosi vzdušnejší ako tvrdé, akademicko-symfoni-cké rámce nastupujúceho socialistického realiz-mu, napájané tradičnými folklórnymi inšpiráciami. Prejavila sa v ňom nečakaná hravosť.

Podľa Lexmanna súveké modely filmovej hudby vyrastali z využívania klasických slohových prvkov

reprezentatívnej ľudovej melodiky typu *Zem spieva* (hudba František Škvor, 1933) a z neskoršieho hu-dobného akademizmu prvej generácie profesionál-ne vyškolených tvorcov, ktorá sa usilovala vyjadriť národnú hudobnú identitu. Vo filme *Varuj...!* (1946, réžia Martin Frič) spojil Šimon Jurovský poetiku sociálnej drámy s folklorizmom, v *Čertovej stene* (1948) režiséra Václava Wassermanna sa Tibor Frešo pohyboval na hudobnej hrane romantizujúceho pátosu monumentálnych tatranských motívov a civilnejších inštrumentálnych vyjadrení komických prvkov sujetu o prevýchove ľahotárskeho lyžiarske-ho pretekára. Už v 40. rokoch bol uznávaný sym-phonický skladateľ Ján Cikker, podobne ako Tibor Andrašovan, účastník Slovenského národného povstania, zároveň vplyvným autorom zvuku Slo-bodného rozhlasového vysielateľa. Vo filme *Vlčie diery* (1948) v réžii Paľa Bielika nadviazal Cikker na plickovsky lyrické stvárnenie sociálnych motí-vov, ale využíval aj početné incipyty ľudových piesní, čím predznamenal neskoršiu hudobnú manieru rokov päťdesiatych.

Všestranne vzdelaný Tibor Andrašovan (dirigova-nie, kompozícia, hudobná veda) patril najprv medzi tzv. komponujúcich dirigentov. Stal sa zakladate-ľom pôvodného slovenského baletu (*Orfeus a Eu-rydyka*, 1949), rovnako sa pokladá za autora prvej slovenskej komickej opery (*Figliar Gelo*, 1958). Po roku 1948 ako pohotový a invenčný skladateľ zlo-žil úctyhodných 116 filmových hudieb pre krátku metráž a 22 hudieb pre hrany film. Medzi najúspeš-nejšie tituly patria *Štvorylka* Karola Kršku a Jozefa Medveďa (1955), Bielikov dvojdielny *Jánošík* (1962 a 1963) či snímka *Majster kat* (1966).

Najväčšie divácke uznanie priniesol neskoršiemu umeleckému šéfovi SLUK-u „folklórny muzikál“ *Rodná zem* (1953). Vznikol podľa scenára Ivana Bukovčana, režisérom bol Josef Mach. Pod ná-zvom *Surovô drevo* sa dočkal aj divadelnej verzie a po dlhé roky patril medzi najobľúbenejšie čísla ochotníckych súborov. V „zakladateľskom“ období sa ešte nerozlišovalo medzi autentickým folklórom a folklorizmom. Autoreferenčná téma nadšenia z možnosti uchovať ľudové tradície sa šťastne stret-la so spontaneitou novodobej veselej melodiky na vtipné texty Vojtecha Mihálika. Znie v nich celý re-pertoár budovateľskej symboliky – od „motorových koní“ až po erotiku vtedajších utopických čias. ▲

• FOTO: archív SFÚ

BOŽIDARA TURZONOVÁ

► Zuzana Sotáková

Majestátna aj ľudová. Dračica aj láskavá žena... Herečka Božidara Turzonovová vypravovala do života desiatky rozmanitých postáv. V máji oslavuje 75 rokov.

Narodila sa síce v Sofii, ale od útleho detstva žila v Bratislave. Už ako dieťa mala blízko k divadlu, hrala v dramatickom krúžku Ústredného domu pionierov a mládeže v centre Bratislavy i v detskej rozhlasovej družine. V roku 1963 absolvovala he-rectvo na Vysokej škole múzických umení a zaraz nastúpila do Slovenského národného divadla, kde pôsobí dodnes.

Napriek jej nespornému talentu, činnosti aj kráse s ňou filmári intenzívnejšie spolupracovali až v 70. rokoch, hoci na plátne debutovala už ako študentka v psychologickom dráme *Most na tú stra-nu* (r. V. Pavlovič, 1961). Pri jej nakrúcaní sa zblížila s hercom Jozefom Adamovičom, svojím budúcim manželom. „*Hrala som jednu z partíe robotníčok. Ale musím sa priznať, že som sa pozerala na film*

trošku povýšenecky. Nastupovala nová vlna, ktorej tvorcovia preferovali naturščikov. Za skutočné he-rectvo som považovala prácu v divadle,“ priznala sa Turzonovová v roku 2002 v rozhovore pre *Pravdu*. Zároveň uviedla, že neskôr vzala filmové umenie na milosť. „*Preto, že najmä pri ťažkej filmovačke musí byť herec psychicky úžasne disponovaný. Napríklad v Krejčíkovom životopisnom filme Božská Ema som musela sama v sebe veľmi úporne striechnúť svoj vnútorný emotívny skript. Musela som mať v sebe život svojej postavy, aby mi pri nakrúcaní scén, ktoré nešli chronologicky za sebou, neunikala pomedzi prsty po záberoch. Dnes už herci nepove-dia hrať som. Je to vyslovene časť života odžitá v tej-ktorej postave. Na to treba byť profesionálne veľmi dobre vybavený a je to náročné.*“ Práve po-stava opernej speváčky Emy Státninovej v uvede-nej snímke z roku 1979 patrí medzi jej najslávnejšie. „*Film mal skutočne veľký ohlas, dostala som veľa listov a mňa dodnes mrzí, že som na všetky nedokázala odpovedať. Ten film totiž povedal nie-čo správnym spôsobom v správnej dobe. Nikdy ne-zabudnem, keď sme nakrúcali v exteriéroch na ná-mestí scénu, ako sa Ema dostane do stretu s mocou. Obhájuje vlastnú slobodu. Na námestí bolo množ-stvo ľudí, spievali hymnu a mali vlhké oči. Bol to veľmi silný okamih vzdoru – tam som vtedy vlast-ne prežila to, čo sme o desať rokov prežívali na ná-mestiach naozaj, možno v dojímajúcejšej a alar-mujúcejšej podobe,*“ zaspomínala si opäť pre den-ník *Pravda*.

Aj keď ju do filmov obsadzovali najmä českí fil-mári (*Hry lásky šálivé* – 1971, *Akce Bororo* – 1972, *Anděl s ďáblem v těle* – 1983, *Marta a já* – 1990, *Vratné lahve* – 2006), zahrala si aj v snímkach slo-venských tvorcov, napríklad v tituloch *10 % nádeje* (r. J. Zachar, 1976), *Penelopa* (r. Š. Uher, 1977), *Ví-kend za milión* (r. D. Trančík, 1987) či *Orbis pictus* (r. M. Šulík, 1998). Veľmi často sa objavovala v tele-víznych filmoch a účinkovala aj v seriáloch (z tých posledných je to *Panelák*, ale i *Tajné životy*).

Pedagogicky viedla a ovplyvnila generácie štu-dentov VŠMU, Akadémie umení v Banskej Bystrici a Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. No Božidara Turzonovo-vú spája s kinematografiou ešte čosi – filmové festi-valy. Stála totiž pri zrode Art Filmu, kde bola čes-tnou predsedníčkou festivalového výboru, a je čes-tnou riaditeľkou MFF Cinematik v Piešťanoch. ▲

B. Turzonovová vo filme *Penelopa*. • FOTO: archív SFÚ/Václav Polák

VLADIMÍR JEŠINA

► Daniel Bernát

Od Jánošíka bol pravidelným spolupracovníkom režiséra Paľa Bielik, ktorý ho nazýval svojim tretím okom. Spolupracoval však aj so Stanislavom Barabášom, s Petrom Solanom, Jozefom Zacharom, Jánom Lackom, Dušanom Trančíkom či Dušanom Rapošom. Kameraman Vladimír Ješina v máji oslavuje deväťdesiatku.

Rodák z českej obce Čepí študoval kameru na FAMU v Prahe. Po škole však ťažko zháňal prácu, a tak prijal ponuku slovenského režiséra Pavla Gejdoša na nakrúcanie filmu *Orava, Orava*. Slovan samotného Ješinu, „odišli sme s manželkou na Slovensko, netušiť, že sa vrátíme do Prahy po 42 rokoch“. Začínal teda v Štúdiu dokumentárnych filmov, kde spolupracoval so Solanom, s Martinom Hollým, Vladom Kubankom, ale aj s Jánom Lackom na jeho *Pribetskej jari*.

Neskôr Ješina prešiel do Štúdia hraných filmov a podieľal sa napríklad na Lackovej veselohre *Šťastie príde v nedelu* (1958) alebo na prvej slovenskej detektívke *Muž, ktorý sa nevrátil* (1959, r. P. Solan). S príchodom novej dekády sa spojil s režisérom Stanislavom Barabášom a spoločne vytvorili poeticky

V. Ješina pri nakrúcaní filmu *Zmluva s diablom*.

ladený obraz života počas vojny z detskej perspektívy vo filme *Pieseň o sivom holubovi* (1961). V tejto súvislosti hovoril Ješina o náročnej práci s deťmi a o využití ručnej kamery. „*Nežiadali sme od dečka, aby hralo presne, ako kamera chcela, ale opačne, kameraman sa musel prispôbovať hre detí, ktorých pohyb sme nechceli nejak zošnúrovať,*“ vysvetľuje v rozhovore pre časopis *Film a doba*, na ktorom sa zúčastnil i režisér Barabáš. Ich *Pieseň* sa napokon dostala aj na festival v Cannes (o niečo neskôr zase do Benátok), a keď ju po tomto úspechu uvidel Paľo Bielik, ponúkol Ješinovi miesto kameramana v pripravovanom projekte *Jánošík* (1962 – 1963). Bielik mu ozrejmil, že na neho budú kladené veľké nároky vzhľadom na to, že film má byť širokouhlý, obsahovať scény s početným komparzom, nočné scény a tak ďalej. Ako však uviedol Ješina, režisér mu vyšiel v ústrety, čo sa prejavilo aj tak, že sám vybavil kvalitný materiál Eastman Color. Obrazová koncepcia dvojdielného filmu do značnej miery ťažila z prírodných scenérií terchovského regiónu a atraktívne krajinárske zábery s dominantou vrchu Rozsutec korešpondovali s hrdosťou a nepoddajnosťou zbojníckych hrdinov, revoltujúcich voči arogancii mocných. „*Po dokončení bol film Jánošík vybraný na filmový festival do Indie, kde v meste Dillí získal cenu za kameru. Keď sa s ňou P. Bielik vrátil, trval som na tom, aby Bronzový páv ostal v jeho zbierke, lebo aj keď mi hovorieval, že som jeho tretím okom, zásluha na obrazovom stvárnení bola prinajmenšom obojstranná,*“ spomína Vladimír Ješina, ktorý neskôr s Bielikom nakrútil aj tituly *Majster kat* (1966) a *Traja svedkovia* (1968).

„*Po nečakanom úmrtí Paľa Bielika nebolo pre mňa ľahké naskočiť do rozbehnutého vlaku neustále sa rozvíjajúcej filmovej výroby, kde dominovali mladí tvorcovia,*“ hovorí Ješina v rozhovore pre denník *Sme*. „*Šťastná náhoda ma však spojila s nadaným režisérom Dušanom Rapošom, s ktorým sme si padli do noty aj po ľudskej stránke. Fontána pre Zuzanu č. 1 nás priviedla k ďalšej spolupráci na filmoch Utekajme, už ide! a Rabaka. Najmä Fontána ma svojim jemným poetickým pátosom presvedčila o tom, že realizmus mojej kamery z doby Paľa Bielika patrí dávnoveku.*“

Vladimír Ješina získal v roku 2015 ocenenie Kamera za celoživotné dielo, ktoré mu udelila Asociácia slovenských kameramanov. ▲

■ FOTO: archív SFÚ/Vladimír Vavrek

Ako pre svitskú staničku šéfredaktor o krk prišiel...

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku *Film.sk* ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Začneme ináč. Viete si predstaviť, že sa ubytujete v hoteli, v ktorom z kohútika netečie voda, netečie ani na toaletách (jediných pre celé poschodie), kuchyňa je „zariadená ako za čias Márie Terézie“ a o chladničke ani chýru? To všetko by ste zažili v hlohoveckom hoteli Jeleň v septembri pred šesťdesiatimi rokmi (Tvf č. 38). Ako na to filmári prišli? Vybrali sa do Hlohovca za inou témou hodnou kritiky: zdemolovaným empírovým divadlom v záhrade zámku (č. 36). Pri tej príležitosti sa, samozrejme, zastavili v krčme, pardon, v reštaurácii miestneho hotelu – a bolo vymalované!

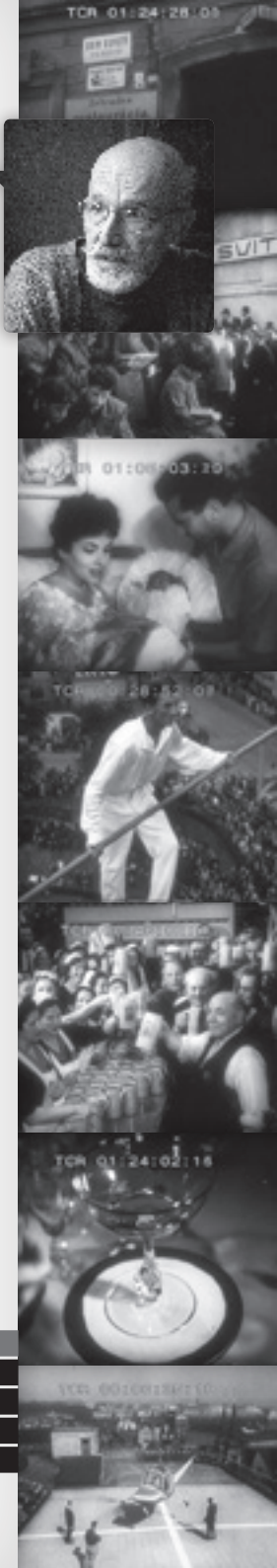
Kritizovať anonymných stavbárov, nepoctivých obchodníkov, personál komunálu, to sa v médiách ticho tolerovalo. Ale vety „Ako vidieť, vôľa niekedy proti nerozumu nič nezmože. Kedy sa správa železníc, povereníctvo či iní kompetentní postarajú o dostavanie stanice?“ vykrútili šéfredaktorovi krk. Ladislav Kudelka zrástol so Svitom ako mladý „baťovec“ (študent školy pre mnohých šikovných mladých ľudí v povojnových rokoch). Žil vo Svite, keď v roku 1947 začali stavať novú železničnú stanicu. Čas plynul a stavba sa nehýbala, tak v roku 1956 uverejnil o tom týždenník kritickú snímku. A zase nič. Opakovaná kritika po roku (č. 41) s mnohými parodickými prvkami zaťala do živého a milý Kudelka na to doplatil. Najprv bol na koberci na ústrednom výbore – a potom prišiel o miesto šéfredaktora. Či k tomu prispela aj ďalšia kritická snímka, uverejnená na adresu stavebníkov internej kliniky na Partizánskej ulici v Bratislave už týždeň predtým (č. 40), sme sa nikdy nezvedeli.

Čo zaujímavé prináša táto séria týždenníkov? Narodil sa Andrea Milko Škofič (č. 36). Nič vám to meno nehovorí? Meno jeho matky však určite áno: Gina Lollobrigida. V sklárňach v Zlatne vyrábali a exportovali odtiaľ do celého sveta unikátnu Zlatú Zuzanu, vínovú čašu so zlatou guľôčkou v stopke (č. 38). Na streche obchodného domu Bílá labuť v Prahe pristál dvojmiestny vrtuľník (č. 39). Na Obchodnej ulici v Bratislave žonglovali na visutom lane vo výške päťposchodového domu artisti Bertiniovci. V Mníchove sa začali slávne dni pivárov Bierfest (č. 42). Bierfest sa každým rokom vzrášťa, vrtuľníky, aj veľké, pristávajú dnes na strechách bežne, len tie tradičné slovenské sklárne to nevydržali. A je naozaj škoda, že ich sláva ostala len v starých žurnáloch... ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – MÁJ 2017

- 6. 5. – 14.30 hod. – **Týždeň vo filme 35/1957 a 36/1957** (repríza 7. 5. o 16.30 hod.)
- 13. 5. – 14.30 hod. – **Týždeň vo filme 37/1957 a 38/1957** (repríza 14. 5. o 16.30 hod.)
- 20. 5. – 14.30 hod. – **Týždeň vo filme 39/1957 a 40/1957** (repríza 21. 5. o 16.30 hod.)
- 27. 5. – 14.30 hod. – **Týždeň vo filme 41/1957 a 42/1957** (repríza 28. 5. o 16.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE V MÁJI:

Olmo Omerzu aj tri filmy z doznievajúcej postmodernej vlny

odporúča filmový teoretik, dekan FAMU
Zdeněk Holý

Hovorí sa, že autorský režisér má svoju tému a svoj štýl. Napriek tomu, že Olmo Omerzu má na konte len dva celovečerné filmy, môžeme sa o oboch veciach už dohadovať. Jeho téma, ktorú nachádzame nielen v *Príliš mladej noci*, ale aj v *Rodinnom filme*, je prechod z dospievania do dospelosti, ktorý je prísne markírovaný nástupom sexuálneho života. Bezbrehost sexuality akoby znamenala pre mladých hrdinov až príliš veľké závažie, akoby boli na začiatok sexuality vždy veľmi mladí, čo je napokon hodnotenie, ktorého sa väčšinou dopúšťajú dospelí vo vzťahu k vlastným deťom vo sformalizovanej podobe morálneho súdu. Avšak kúzlom Omerzových filmov je v tom, že nie je mravokárny ani rodičovsky ochranný, ale dokáže zmiešať obe perspektívy – silnú empatiu s hlavnou postavou a silnú ochrannú perspektívu, z ktorých konfliktu niet úniku. To vyvoláva zvláštnu tragickosť Omerzových filmov, ktorej riešenie závisí len od toho, ako ďaleko svoje filmy dejovo dovedie. Som zvedavý na jeho ďalšie filmy, pretože nestarnú len deti.

Tituly *Príliš mladá noc* a *Rodinný film* figurujú v májovom programe Kina Lumière, no a na záver mesiaca v ňom nájdeme aj tri výrazné snímky z vlny postmoderných filmov – aspoň tak sme ich vtedy volali –, doznievajúcej na konci deväťdesiatych rokov: *Mulholland Drive* Davida Lyncha, *Všetko o mojej matke* Pedra Almodóvara a *V koži Johna Malkovicha* Spika Jonza. Či už sú to časové hry v *Mulholland Drive*, pohrávanie sa s identitou postáv a rodičov vo filme *Všetko o mojej matke*, respektíve *V koži Johna Malkovicha*, jasne si uvedomíme, ako tieto hry, div že nepovažované za avantgardu, ťažia svoje experimentálne možnosti z pevne vytvorených kinematografických štruktúr. Či už je to ikonografia Hollywoodu v *Mulholland Drive*, žáner melodrámy vo filme *Všetko o mojej matke*, alebo postavenie hollywoodskej star v titule *V koži Johna Malkovicha*. V umení stojí máločo samo osebe, pokiaľ vôbec niečo, a stanoviť pomer medzi pôvodnosťou a výpožičkou, prekročením či využitím existujúceho je skoro nemožné. ▲

Mulholland Drive • archív SFU

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

MÁJ 2017

- 1. 5. 1927 **Ján Kroner st.** – herec (zomrel 24. 6. 1986)
- 1. 5. 1937 **Ivan Školuda** – filmový pracovník (zomrel 3. 8. 2008)
- 1. 5. 1947 **Marian Filadelfi** – herec, rekvizitár (zomrel 2. 1. 2006)
- 1. 5. 1957 **Ladislav Csurma** – animátor
- 2. 5. 1922 **František Gervai** – herec (zomrel 12. 10. 2008)
- 4. 5. 1922 **Pavel Dubovský** – filmový pracovník (zomrel 8. 4. 2011)
- 4. 5. 1957 **Judita Vargová** – herečka
- 6. 5. 1937 **Miloš Kalina** – filmový architekt (zomrel 19. 3. 1986)
- 6. 5. 1957 **Ladislav Halama** – režisér, scenárista
- 7. 5. 1912 **Mária Hojerová** – herečka (zomrela 2. 4. 2006)
- 10. 5. 1942 **Kvetoslava Stražanová** – herečka
- 16. 5. 1927 **Vladimír Ješina** – kameraman
- 18. 5. 1922 **Irena Schanerová** – kostýmová výtvarníčka (zomrela 1. 1. 1979)
- 18. 5. 1942 **Emília Vášáryová** – herečka
- 20. 5. 1932 **Heda Melicherová** – herečka, tanečnica
- 21. 5. 1922 **Ján Bzdúch** – herec (zomrel 8. 4. 2007)
- 21. 5. 1922 **Dimitrij Plichta** – režisér, scenárista (zomrel 10. 8. 2004)
- 21. 5. 1967 **Zuzana Mistríková** – producentka, dramaturgička
- 25. 5. 1942 **Katalin Jánosy** – pomocná režisérka
- 26. 5. 1922 **Eugen Bobek** – vedúci výroby (zomrel 24. 11. 2006)
- 27. 5. 1932 **Milan Hrabinský** – herec (zomrel 13. 6. 1973)
- 28. 5. 1942 **Božidara Turzonovová** – herečka
- 28. 5. 1967 **Szidi Tóbiás** – herečka, speváčka
- 30. 5. 1942 **Vladimír Ondruš** – kameraman (zomrel 21. 5. 2015)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2017

• Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk Slovensko informuje

V máji je jediná uzávierka programu Kreatívna Európa – MEDIA: 30. mája je druhá uzávierka výzvy EACEA/23/2016, TV vysielanie. Podmienky ostávajú nezmenené – ide o hrané, dokumentárne alebo animované projekty nezávislých producentov, primárne určené pre televízne vysielanie, žiadosť sa podáva najneskôr v prvý deň naktáca, v projekte musia byť najmenej tri televízie z troch rôznych členských štátov programu a v zmluvách musí byť dohodnuté, že práva sa vracajú nezávislému producentovi do siedmich rokov, ak je televízia iba vysielateľ, alebo do desiatich rokov, ak je televízia aj koproducent.

Dostali sme prvé výsledky slovenských spoločností v programe MEDIA: v rámci schémy Výberová podpora kinodistribúcie (výzva EACEA 23/2016) dostali slovenské distribučné spoločnosti celkovo 36 200 eur (Asociácia slovenských filmových klubov dostala 24 200 eur na päť projektov a Film Europe Media Company 12 000 eur na štyri projekty), v rámci schémy Festivaly (výzva EACEA 16/2016) dostala spoločnosť Anča 25 000 eur na podujatie Fest Anča. Všetkým úspešným spoločnostiam srdečne gratulujeme.

► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz
TELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 2017

1. 5. ► 22.00 • **Čert nespi** ► P. Solan, F. Žáček, 1956, 95 min.

8. 5. ► 20.00 • **Pehavý Max a strašidlá**
► J. Jakubisko, 1987, 96 min.

15. 5. ► 22.00 • **V piatok, trinásteho...**
► P. Bielik, 1953, 94 min.

22. 5. ► 22.00 • **Zlatá réva** ► L. Filan, 1977, 89 min.

29. 5. ► 22.00 • **Dolina** ► Š. Uher, 1973, 92 min.

Zmena programu vyhradená!

KALENDÁRIUM
▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ

**PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KNIHKUPEČNÝ A INÉ PREDAJNE / BRATISLAVA ▶ Klipask – predajňa SFU (Grossliniová 4,3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Hummel Music (Kobuleňská 2) ▶ Martinus (Ochodná 26) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jakušovo nám. 12) ▶ včetrnica VŠMU (Svoradova 2)
PEZINOK ▶ Artforum **BANSKA BYSTRICA** ▶ Artforum **PREŠOV** ▶ Artforum **FILMOVÉ KLUBY** ▶ Kino Lumiere Bratislava – kino SFU (Štrébska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Strážňan Martin ▶ FK – Kino Fontána Piešťany ▶ FK – Naoko Trnava**

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR POD EV. Č. EV 947/08

ISSN 1335-8286
9 771335 828003

03